

בלבבי משכן אבנה

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 USA 718.521.5231

יסודות החינוך תשע"ג

למעשה:

לא ניתן לחנך אם כל שורש החינוך לא נובע מהמקום הפנימי והאמיתי של האהבה! בית שאפשר לחנך בו, הוא רק בית שנעשה בצורה: א. שההורים כל הזמן מעצימים את האהבה שבתוכם. ב. מבטאים אותה קבוע. ג. ויוצרים מצב שהתחושה בבית היא תמיד שההורים אוהבים את הילדים.

לכן למעשה, הפעולות שאנו בתור הורים צריכים להקפיד עליהם:

א. יום יום להתבונן ולהעצים את אהבתנו לילדים.

ב. לבטא כמעט בכל יום את האהבה, כל פעם כמובן בצורות אחרות, אבל לא יתכן שלפחות אחד מהילדים לא יבטאו כלפיו אהבה בכל יום!

ג. להשתדל כמה שפחות להעיר, ולהשתדל כמה שיותר להאיר - כשאני רואה דברים טובים ומוצלחים!

'כמות ההערות': בערך כנגד כל מאה גילויי אהבה, אפשר להגיד הערה אחת.

'כאשר מעירים': א. לעשות זאת מתוך שקט פנימי. ב. מתוך מקום שהאדם מכיר שהוא רוצה בטובת ילדיו, ולא שהוא עושה זאת מתוך מתח פנימי של הנפש שלו.

יסודות החינוך תשפ"ג

התעניינות ברגש הילדים

כאשר הרב מברסק ברח מחו"ל בשואה, ועלה לארץ, הרב הצליח להגיע עם חלק מהילדים לארץ, ואשתו ר"ל לא הצליחה, והיא ושלושת ילדיהם מתו על קידוש ה'. הוא נותר לבדו עם כמה ילדים קטנים, שעכשיו הוא צריך לגדלם. מספרים הילדים, שהם לא הלכו לישון לפני שהוא התעניין אצלם באמת מה הם למדו, מה עשו, והם מעידים שהם הרגישו שהאבא הוא שותף מלא איתם בחיים שלהם! הם הרגישו שהוא שותף איתם במה שקורה! הוא מרגיש את מה שעובר עליהם וחווה זאת!

לפעמים בני חוזר מהישיבה, ועוד לפני שהוא פותח במילים, אני אומר לו: 'נראה שהיה לך שבוע טוב'. הוא שואל אותי, איך אתה יודע? אני אומר לו, 'אני יכול לראות לפי הפנים שלך, איך אתה מגיע לבית!' אם אתה מגיע שמח - או שקרה ממש כעת ברגע האחרון נקודה אחת טובה שמשמחת אותך, או שהיה לך שבוע טוב. ואם כן, תסביר לי - מה היה טוב?... אם אני רואה שהפנים נפולות, אז אני אומר לו: אני רואה שמפריע לך משהו, מהו? לא צריך לחכות לכל דבר שהם יספרו, הרי אדם שהוא עצוב רואים זאת, וכן רואים כשהאדם שמח, כמובן לפעמים יותר ולפעמים פחות, אבל כשרואים שהילד יש לו איזו דאגה מסוימת, אז שואלים אותו - מה יש לך? מה כואב לך? איך אפשר לעזור? כשרואים שהוא שמח, אז אפשר לומר לו: 'אני שמח שאתה שמח, אני אשמח לשמוע מה שימח אותך'.

הכל בנוי במהלך שהבית אינו 'שכל', אינו מהלך של 'אוכלים, קמים, ישנים, לומדים, קונים מה שצריך, ומחר עוד פעם...', הבית זה מקום ש'נושמים אותו' ו'חווים אותו'.

אני אומר לילדים הרבה פעמים בבית: אם יש משהו שמפריע לכם בבית, אחרי הלכות כיבוד אב ואם - אתם יכולים לומר הכל! אני לא מתחייב שכל מה שתגידו אעשה, אבל 'לשמוע', בלי נדר, אני אשמע, ואני אתבונן מה מפריע לכם, והאם יש לכם עצות איך לעשות יותר טוב.

רק שהרבה פעמים כמובן החיים מאוד מאוד טרודים, ואז האדם בקושי עם עצמו יש לו זמן לעצמו, אז קשה שיהיה לו זמן לילדים שלו, אבל הצורה הנכונה: שהאדם מבין את ילדיו, והם מרגישים ומבינים שהוא מבין אותם, כל אחד לפי ערכו. כשהאדם מרגיש את הילדים והם מרגישים שהוא מרגיש אותם, זהו ה'קרקע', המצב הפשוט והבריא שעליו אפשר לבנות הכל.

היסוד הרביעי: 'הבעת האהבה'

כאשר הילדים מבקשים מההורים את רצונם, בהכרח שההורים לא יכולים לתת להם את כל מה שהם רוצים. לפעמים אומרים כן, אבל לפעמים אמורים לא, אף אחד אינו אוהב לשמוע לא!

אם מדובר בבקשה מאוד קטנה, ניחא, אבל לפעמים הם רוצים דברים חשובים, והם באים לבקש, וההחלטה - לאחר שיקול הדעת - היא לא.

לפעמים הרי גם צריך להעניש! על דרך כלל בדורנו - כמו שאמרנו רבותינו - זה לא עונש בגוף, אבל זה איזה מניעה של משהו, שהוא לא נותן לו.

אפשר לומר שאין להורים נגיעות, כל אבא ואמא שמנהלים בית, ורב שמנהל קהילה, ומשפיע שמלמד תלמידים - תמיד יש נגיעות, הרבה פעמים זה מעט, והרבה פעמים זה הרבה... אז מה הילדים מרגישים? האבא עושה בשביל עצמו, האמא בשביל עצמה. ואז מתחיל להיות כמו 'מחיצה' בין ההורים לילדים: הם חושבים על עצמם, הם דואגים לעצמם, והם כל מה שהם עושים איתי, הם 'משתמשים' בי, אם הם היו חושבים עלי, בטח היו מתנהגים אחרת...

חלק מהצורה העמוקה בנפש היא, להרגיל את הילדים, שבעצם ירגישו את זה, שעיקר ככל מה שההורים עושים כאן בבית, זה לא מצד הנגיעה האישית שלהם! זה עבודה גדולה ועמוקה מאוד של האדם עם עצמו.

ה'נגיעות' מתחילות מתחילת הרצון להוליד ילדים

נתחיל מהמצבים הראשוניים: למה בעצם אנחנו בכלל רוצים שיהיו לנו ילדים?

אז יהיה מי שיגיד מיד 'לשמה!' 'מצות פרו ורבו'. אבל ב"ה כבר יש לו שני בנים ושתי בנות והוא קיים זאת לכל הדעות... אז עכשיו למה? יש מצוה של 'לא תוהו בראה לשבת יצרה', הוא מקיים מצוה... אי אפשר לומר שהתשובה היא לא נכונה, אבל מסתבר שהיא שתי אחוז או חמש...

א"כ מה הסיבה הנוספת שאנחנו רוצים ילדים? הרבה פעמים אנשים שבאים לבקש ברכה, יש כל מיני נוסחאות שאומרים מה קשה להם: האשה אומרת: 'אני יורדת למטה לחצר, וכל הנשים יורדות עם ילדים ועגלות, ואני לבד... כל אחת מספרת על ילדיה, ואני אין לי על מי לספר'. [אני זוכר, שהיינו גרים בבניין, והיו שם שני שכנים, אחד בקומה שלנו, ואחד למעלה שלא היו להם ילדים. כולם היו בערך בני אותו גיל. יום אחד אשתי חוזרת ואומרת לי 'תשמע מה היה! השכנה למעלה היתה למטה והילדים שחקו. וכמנהג הילדים, הם לא קרואים לון 'גברת כהן' ו'גברת לוי' וכו', איך הם קוראים? זה 'אמא של שרי', וזה 'אמא של תמי'. כשהשכנה באה במדרגות הם אמרו - 'אמא של מי זו? לא היה ילדים כבר הרבה שנים באותה תקופה, וזה משפט מאוד כואב לשמוע אותו! היא לא אמא של אף אחד. זה החדיר לי את הקושי של נשים שאין להן ילדים, לא רק מצד הקושי שלהן - אלא אפילו מסביב.

יש אנשים שקשה להם מפני שיש שקט בבית, מאוד קשה. יש קושי מסביב למשפחה: הסבא והסבתא דואגים וכו'. לפני כמה שבועות מישוהו אמר לי שזוג צעיר שאין להם ילדים, אז החמות מתפללת כל יום את כל התהילים כדי שיהיו להם ילדים... יש עוד ועוד סוגי קשיים. הגמרא אומרת שהאדם רוצה ילדים שיתמכו ויחזיקו בו [בעתיד], כל הסיבות הללו שאמרנו עכשיו, לצורך מי הם? כשאדם מגדל ילדים - כל אחד לפי מספרו שהקב"ה נתן לו - בעצם הוא מוליד את כולם לצורך מי? לצרכו. אם הוא מוליד את כולם לצרכו, אז מה הבסיס שעליו נבנה הכל? "הבנים בני והבנות בנותי וכל אשר לך - שלי הוא!" הכל שלי ובשבילי... אז איך הילד לא ירגיש בעומק שההורים חושבים על עצמם?

מה ההרגשה הטבעית שילד מרגיש כשאומרים לו לא? או כשמונעים ממנו דבר? באופן טבעי הוא מרגיש אני לא קיבלתי, אך יתר על כן, זה יכול להגיע ל: 'לא מבינים אותי', 'לא מרגישים אותי', ואפילו: 'לא אכפת ממני'. זה מצוי מאוד מאוד!

עכשיו נסביר את הצורה הנכונה: חלק מהמשפטים הקבועים שצריכים להיות בבית - בבהירות - 'אני אוהב אותך!' 'אני חושב עליך!' 'אני רוצה שיהיה לך טוב!' משפטים טבעיים... לא שיש 'לוח', וצריך לומר את המילים הללו ולסמן 'אמרת'... זה צריך להיות חלק מהמציאות הפשוטה והטבעית: 'אני אוהב אותך!' 'חשוב לי שיהיה לכם / לכן טוב!' 'כואב לי כשלא טוב לך!' זה חלק מסגנון הדיבור של הבית! כמובן, במינון ובגבול נכון, אבל חלק מהמשפטים הטבעיים בבית הוא צריך להיות - ההבעה שההורים מביעים את רגשותיהם החיוביים כלפי הילדים, אומרים להם בפה מלא את הדברים האלו.

היסוד החמישי: אמירת 'לא' וכדו' בצירוף - 'לטובתך'

מה קורה עכשיו ברגע שאנחנו צריכים לתת עונש לילד או צריכים לומר לו לא, אפשר לומר לו את המילה: 'לא!' אך איך הצורה הנכונה והפנימית? צריך לומר לילד: "אני חשבתי על זה, אני מאוד רוצה שיהיה לך טוב, וכיון שאני רוצה שיהיה לך טוב - לכן החלטתי שלא". לא ש'למרות שאמרתי לך לא, אני אוהב אותך'. אלא 'כיון שאני אוהב אותך - לכן אמרתי לך לא!'

לפעמים כדרכו של עולם, הילדים רוצים משהו שלא כל כך מסתדר, אז הם מתחילים לצעוק ולבכות, ויש כאלו ב'קולות וברקים'... לפעמים ההורים נכנעים מחמת רחמים, או שרוצים שקט... גם אצלי קורה: ילד צועק, ורוצה לקבל משהו. אז אני ניגש אליו ואומר לו באופן ברור ופשוט - "אם עכשיו אני אתן לך, מה אתה תלמד? שמתי שאמרתי 'לא', אם בוכים - מקבלים! אתה חושב שככה אפשר לנהל בית? אתה רוצה שככה אצלך הילדים יצליחו לקבל כל דבר? שכשיצעקו יקבלו?? אז לטובת ניהול הבית, אין כזה דבר! אם אמרו לא, אז גם אם צועקים - לא מקבלים!". יתר על כן: אני אומר לו, "תדע לך, מכח הרחמים שלי, הייתי כבר נותן לך, והייתי רץ לתת לך, אבל כיון שאני אוהב אותך באמת, ואני רוצה שיהיה לך טוב - לכן איני נותן לך! כי אם אתן לך, למי דבר ראשון זה יזיק? לך! אז כיון שאני אוהב אותך לכן אני לא נותן לך".

לא תמיד אפשר לומר זאת, לפעמים המצב לא רגוע, הוא מתפרץ כולו ובכלל אין עם מי לדבר, ואני אומר לו: "כעת איני יכול לתת לך כשאתה בוכה, תירגע ואז אשמח לדבר"...

דווקא בזמן שאנחנו לא נותנים להם - כנגד מה שאמרנו להם 'לא', חייב להיות שיהיה כח הפוך, והוא הביטוי האמיתי של הלב, שאני אומר לו: 'מה שאמרתי לך 'לא' - זה לא סותר את האהבה, אלא זה בגללה!' ואף יותר מכך אני אומר לו: 'לי יותר נח בשביל עצמי לתת לך עכשיו, אבל בשבילך, אני מתגבר שלא לתת'.

היסוד השישי: שהילדים יחושו שההורים פועלים לטובתם, ולא למען עצמם

הרבה פעמים יש הרגשה לילדים, שבחלק מהמקרים ההורים בעצם חושבים יותר על עצמם ודואגים לעצמם, ובתוך זה הם מגדלים את הילדים. כמובן שהרבה מאוד פעמים זה לא נכון בכלל, אבל אי

[בוודאי שאי אפשר להגיע בשלמות למה שנאמר, בסופו של דבר כולנו בני אדם. אבל יש מהלך של חיים, איך מנסים לבנות, על אף שיש נפילות].

שאלות ותשובות מסוף השיעור

א. בענין האיזון הנכון בין 'משמעת', ל'שיתוף':

שאלה: צריך לחנך מתוך 'סמכות', או מתוך 'אהבה'?

תשובה: בוודאי שצריך את שניהם סמכות ואהבה;

מי שמנסה לבנות בית רק על אהבה - זה בית של גויים.

מי שמנסה לבנות בית רק על סמכות - זה בית של מתים!

שאלה: האם 'לצוות' על הילד?

תשובה: אפשר לצוות אחת לחודש, או אחת לחודש וחצי! מצד אחד, הבית בנוי על ה'משמעת' שיש להורים כח לצוות. אבל המשמעת הזו היא צריכה להיות דבר שנמצא 'מעל', אם המשמעת כל הזמן 'בבית', זהו בית שאינו יכול להתקיים.

הדרך הנכונה, שגם כאשר אנו דורשים מהילדים, אפשר להביא אותם לידי מצב, שהם יתבוננו ויחשבו, בעצמם.

אם למשל ההורים רוצים שהילדים יעזרו בערב שבת בבית, על מנת ששבת תיכנס בצורה נכונה. ובכן, אפשר לעשות זאת בצורה של משטר: אתה עושה את זה, ואתה עושה את זה וכו', ואפשר להביא להם לחשוב, מה ילדים יכולים לעשות בבית, על מנת ששבת תיכנס בצורה נכונה? [כמובן, אין הכוונה שכל מה שהם יציעו זה 'גזירת הכתוב', אבל הבסיס מגיע

מך, שהם מבינים את הדברים];

שאלה: מה החסרון כאשר רק 'מצ' וויים' בלי לשתף?

תשובה: האם ההורים רוצים לגדל ילדים שהם יקשיבו לעצמם כשהם יהיו גדולים? הרי אם הבית יהיה בנוי רק על ציוויים, אז הילד יתרגל להקשיב רק לעצמו! עוד שאלה: איזה רמה של קשר יהיה בין ההורים לילדים? בצורה הזו אנחנו לא נאבד את הילדים, אלא שהם מעולם לא היו אתנו...!

מצד אחד צריך לפתח אצלו את המחשבה העצמית, ומצד שני הוא חייב לדעת שאם אני אומר לו משהו הוא חייב להקשיב, אבל אני מפתח את התכונות הפנימיות שלו ראשית כל על ידי ע"י האהבה, לאחר מכן הפיתוח המחשבתי.

ב. בענין האם וכיצד להעיר במקרים שונים?

שאלה: אם הילד בא ומדבר מילת חוצפה להורה, כיצד להגיב?

תשובה: אם זו חוצפה מאוד קיצונית, אז צריך לעצור אותה מיד. ואם זה דבר שהוא לא מאוד קיצוני, אז צריך להמתין אתו, וכעבור כמה ימים כאשר משורחים אתו - לשאול אותו: "איך צריך לדבר להורים"? ועל דרך כלל הוא יגיע לבד למסקנה...

שאלה: האם אפשר לא להעיר לילד בגיל תשע, שתולש פרח בשבת. [הוא יודע שאסור, אבל שוכח]. תשובה: לא בשעת מעשה, בשום פנים ואופן! אבל לאחר זמן ובצורה עקיפה. [כנראה הוא לא שוכח, אלא שרוצה לשכוח]...

ג. בענין דחיפת הילד ללימוד

שאלה: ילד שלפעמים אוהב ללמוד, אבל גם אוהב לשחק. והוא צריך ללמוד עם אביו בלילה, אבל הוא לא רוצה, מה הגבול, מתי וכמה 'לדחוף'?

תשובה: כל מה שצריך לעשות לו, זה להעצים בו את אהבת הלימוד. לא יעזור 'לדחוק' אותו ללמוד, 'לדחוק' יוצר בדרך כלל תהליך הפוך.

כל החכמה היא רק להגדיל את אהבתו ללימוד, אם לא נגדיל זאת, אלא רק הגדיל את הזמן - יצרנו תהליך בדיוק הפוך. אנחנו רוצים לחנך את ילדנו שילמדו, או שיאהבו ללמוד וילמדו? אם מגדילים רק את הלימוד בלי האהבה, אזי במשך הזמן והשנים זה לא יכול להתקיים!

שאלה: כיצד להעצים בילד את האהבה ללימוד? והאם להוסיף זמן של לימוד עד שזה יקרה?

תשובה: צריך שבלימוד יהיה לו משמעות יותר 'חוויתית', הן חיצוני [גירוים חיצוניים בתוך הלימוד] והן פנימי [עומק פנימי שנותן לו חיפוש יותר בלימוד].

זה צריך להיעשות ע"י אנשים שמ-תאימים ולא כל אחד יודע לעשות זאת, אבל חייבים עכ"פ ליצור לו חוויה בתוך הלימוד, בלי להוסיף בינתיים! אם מיד ננסה להוסיף - הגדלנו את הדבר מעל לכוחותיו! דבר ראשון צריך להעצים אצלו את האהבה, זה יקח חצי שנה או שנה, כמה שצריך, אבל אחרי שהגדלנו והעצמנו את הרצון שלו, כמעט צריך להיות באופן טבעי, שהוא ירצה להגדיל את הזמן!

דרשות 143 יסודות החינוך תשפ"ג

של "סוף מעשה במחשבה תחילה" שהכל יהיה מכוון להגיע למרכז הזה. שזה גלוי שמו יתברך שמו. הדבקות השלימה בו יתברך. אבל כיוון שרוב בני"א עדיין לא נמצאים שם זה רק שאיפה, זה "סוף מעשה במחשבה תחילה" לכוון כל מעשיו אל מצפוני ההתדבקות האמתית כלשונו של הרמח"ל במס"י. אבל הוא עדיין לא שם לכוון את זה בפועל. רק "סוף מעשה במחשבה תחילה".

וא"כ לכאורה יש מרכז ביסוד, שאיפה ביסוד, "סוף מעשה במחשבה תחילה". אבל עכשיו שלא נמצאים במרכז. יתכן שהאדם יחיה בפיזור כיוון שהמרכז שאליו סובב הכל היא רק שאיפתו. אבל לא מדריגתו. מי שיחיה רק בשאיפה, להבין ברור, אם אדם חי רק במה שהוא שואף, אז הוא חי מעבר למדריגתו. כי הרי אדם לא שואף להיות איפה שהוא נמצא הוא שואף להיות מעבר לאיפה שהוא נמצא. זה שאיפה אמתית. ואם האדם יעמיד את כל חייו באופן של שאיפה, אז הוא מעמיד חייו על העתיד בלי הווה. על הרצון שלו על השתוקקות שלו להיכן להגיע. אבל בהווה, הוא לא שם בעצם. החיים שלו מנותקים מהווה. הוא חי עתיד בלי הווה. ולפיכך ברור שהיכן צריך להיות עבודת האדם? להעמיד שאיפות מוגדרים מאד עד השאיפה האחרונה "שמחווין כולם באצבע ואמרי זה ה' קווינו לו" המרכז של הכל. "אל מול פני המנורה" אבל מאידך הוא חי במדרגה שהוא חי עכשיו. במדרגה שהוא חי עכשיו, אם הוא רק מעמיד מרכז של הכל כשאיפה אחרונה. אבל במדרגה שהוא חי עכשיו, אין את אותה נקודת מרכז. נמצא שבמדרגה שבה נמצא עכשיו, הדברים מפוזרים ועומדים כשלעצמם. מצד השאיפה הם שואפים להיות מאוחדים בתכלית האחרונה קרבת ה' יחפצו. אבל בפועל שלהם כשעדיין הדבר רק בגדר שאיפה, הוא לא נמצא שם. הרי שמכך כן מעשיו יכולים להיות שהם בלתי מאוחדים אלא מפוזרים.

ולכן מחדדים. מלבד השאיפה הגדולה שלשם הכל מכוון שזה מרכז "הכל מחווין באצבע ואמרי זה ה' קווינו לו" צריך שיהיה לאדם מרכז במדרגה שנמצא עכשיו. ולפום דרגה דיליה כל אדם ואדם היכן שנמצא שיהיה לו נקודת מרכז שסביבה מסתובב כל היום כולו שהוא עוסק. כי אם לא, אם אדם עוסק בחומר, הוא בוודאי יכול להיות מפוזר עוד יותר. אבל גם אדם העוסק בעולם רוחני תורה עבודה גמילות חסדים. אבל הנפש שלו מתפזרת בין חלקי התורה היא מתפזרת בין חלקי התפילה היא מתפזרת בין חלקי הגמ"ח. והרי שאין לו נקודת מרכז שעליה סובב הכל זה עלמא דפירודא. סוד הקדושה הוא לעולם סוד האחדות. סוד הקלקול לעולם סוד הפירוד, עלמא דפירודא. ככל שהעולם גבוה יותר, שורשי יותר, הוא יותר עולם אחדותי. ככל שהוא שפל יותר, נמוך יותר, הוא עולם מפוזר, עולם מפורד. "מפורד ומפוזר בין העמים" סוד העבודה הפנימית היא לעולם להדבק באחדות הפנימית. אחדות לפי ערכו שבה הוא נמצא. זה העומק הפנימי של העבודה מה שבחוץ זה רשות הרבים ריבוי בפנים רשות היחיד זה אחדות, זה צירוף, זה צורת העבודה הפנימית.

[קטע מתוך שיחת השבוע 064 בהעלותך מרכז תשע"ח]

פרשת השבוע פרשת בהעלותך. בהעלותך את הנרות "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות". ברש"י מיסוד דברי הגמרא ועוד מקומות בחז"ל. שהשלושה מימין ושלושה משמאל ובאופן קצת שונה. אבל בכל אופן הם מאירים אל נר האמצעי והרי שהששה קנים הללו היו מכוונים אל המרכז של המנורה. "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות". הרוצה להחכים ידרים שמנורה בדרום מתבאר כאן שצורת פני הדברים של היחכים זה באופן שהוא נוטה שכל הקצוות, כל הצדדים, כל הששה צדדים בעומק, פונים כולם לנקודת המרכז שבדבר.

"אל מול פני מנורה יאירו שבעת הנרות" שכיוון שהמנורה היא שורש אופן השגת החוכמה כמו שהוזכר הרוצה להחכים ידרים שמנורה בדרום. א"כ צורת המנורה היא צורת השגת היחכים. ובאיזה אופן הוא יחכים? "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות" שהכל יהיה מכוון אל הנר האמצעי. בלשון ברורה העולם שהבורא ברא יש לו שורש אחד ולאחר מכן יש מציאות של התפרטות שיוצרת פיזור. ע"מ להשיג את מציאות החכמה בשלמות "הרוצה להחכים ידרים שמנורה בדרום" צריך לכוון עצמו לנקודה אחת. לשורש אחד. לנקודת המרכז של הכל. זה שורש צורת השגת החכמה. הרוצה להחכים ידרים.

ובהרחבה יותר יש שני מרכזים כלליים שצריכים להיות לאדם המרכז האחד הוא המרכז הגדול שהכל סובב עליו שהאדם מרכז את עצמו לתכלית החיים שלשם כך בורא עולם ברא את עולמו. זוהי נקודת המרכז שעליה צריך ליסוב הכל. אלה הם דברי הגמרא הידועים בסוף מסכת תענית "עתידי הקב"ה לעשות מחול לצדיקים כולם מחווין באצבע ואמרי זה ה' קווינו לו" כולם מחווין באמצע כשיש מחול יש נקודת אמצע. שכולם מחווין לנקודת האמצע. כלומר נקודת האמצע זה המקום שבו מתגלה התכלית. הוא המרכז של הכל. שהכל פונה אליו.

ומצד כך בקומת עבודתו של אדם היא לעולם שיש לו מרכז אחד שהכל פונה אליו ומהו? "כולם מחווין באצבע ואמרי זה ה' קווינו לו" זה המחווין באצבע בנקודת המרכז. כמו שהמנורה האירו אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות "אל מול פני המנורה" כל הששה קנים פונים לנקודת המרכז, נקודת האמצע. כך עבודת האדם. "כי ה' ייתן חכמה מפיו דעת ותבונה" ע"מ להשיג את החכמה צריך לפנות לנקודת שורש ההשגה, שהיא ממנו יתברך שמו. "כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה" ולפיכך המרכז של הכל, שהכל סובב אליו ולשם צריך להיות פני האדם, שורש מחשבתו, קומת לבבו וכל מעשיו מכוונים למרכז הגדול שזה הוא יתברך שמו. "כולם מחווין באצבע ואמרי זה ה' קווינו לו".

זהו הכלל הגדול המרכז הגדול שאליו הכל צריך לפנות כאשר האדם כבר נמצא באמת במדרגתו שהוא דבוק בו יתברך שמו זה בעצם המרכז המעשי בפועל של החיים שלו. אבל אצל רב בני באדם שהם עדיין לא שם. אז המרכז הזה הוא של השאיפה של "סוף מעשה במחשבה תחילה" להיכן הוא רוצה להגיע. הוא רוצה להגיע לבסוף, לשם. שנקודת המרכז תהיה הוא יתברך שמו. וכבר השתא בבחינת "סוף מעשה במחשבה תחילה" הוא מרכז את הכל לאותו מקום, לאותה מחשבה, לאותו מהלך

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון

bilvavi231@gmail.com

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים. הפצת ספרי קודש רח' דוד 2, ירושלים 02.502.2567

02.623.0294 · ספרי אברמוביץ רח' קוטלר, 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 USA 718.521.5231

להיזהר. ועיין בבן איש חי, יתרו, סוף הלכה ט'.

תכלית

שאלה:

לכבוד מורנו הרב שליט"א, שאלה זו מהשואל בענין שמירת העיניים שקיבל חיזוק גדול בפועל מתשובות הרב, ב"ה. הנה נמצא בזוה"ק (רעיא מהימנא פרשת שלח דף קעה עמוד א): "לא תתורו ולא תעבדו בישינ ועל דא סלקא גוון תכלא דא תכלת דמיא לכסא הכבוד מה כסא הכבוד עביד לבר נש למהך לארחא דמישר לדכאה ליה אוף האי תכלת עביד לב"נ למהך בארח מישר ודאי דכלא אית לדחלא מהאי אתר למיהך במישר". ונראה מזה שהמכוון הוא לגוון התכלת בפרטות, ולא למצוות ציצית הכללית. וא"כ עלה במחשבה ע"פ הזוהר הנ"ל, שאולי נכון וראוי למי שיש לו קושי במצוה זו של "ולא תתורו" שיקיים מצוות ציצית בפתיל תכלת, כמו שנתחדש היום שלדעת רבים וטובים מפוסקי זמנינו התכלת המשווק כיום מהפורפורה הוא התכלת האמיתי, והשאלה היא האם יש מקום לעשות מעשה למי שרוצה להוסיף שמירה לעיניו, ולהתקדש בע"ה, שיקיים מצוה זו כמאמרה? ואולי זהו גם המכוון

אם מותר על פי ההלכה לשבת רגל על גבי רגל צמודות זו לזו?

שאלה:

האם מותר על פי ההלכה לשבת רגל על גבי רגל צמודות זו לזו, האם אין בזה קושי אבר? וחשש הוצאת זרע לבטלה על ידי צורת ישיבה זו? ותמיהני שרואים הרבה חרדים, לדבר ה' יושבים ככה ברבים בלי בושא והרי הלא זה מן העבירות הכי חמורות בתורה

לי עצמי כשאני רואה אנשים יושבים כך זה מעורר בי מחשבה שבן אדם שיושב כך הוא מתענג בקושי אבר, וכשמנענע רגל על רגל זה ענין של מחכך באבר הברית וזה נכלל בלאו דלא תנאף כמו שכתבו התוס' לא תנאף - לא יהא בך ניאוף בין ביד בעין ברגל, האם אני צודק או לא? למה לא רואים שמוחים כשיושבים כך וכמנענעים רגל על גבי רגל מה הפשט? השאלה הזו מטריד אותי כבר שנים רבות, נא לענות לי. תודה רבה

תשובה:

מכך שדנו הפוסקים, הבן איש חי, שאין לעשות כן בשעת התפלה, משמע שבלאו הכי שרי. אולם מי שגופו ונפשו חמים יותר, יש לו

בד' אמות של הלכה

שאלה:

כאשר הרב אמר לעסוק בד' אמות של הלכה כוונתו שעיקר הלימוד יהיה בהלכה או שיהיה בבחינת כשיקוים מהספר יחפש מה אפשר לקיים? ולגבי מה שהרב כתב לדבוק בהויה כוונתו להויה הפנימית בנפש כפי שמסביר בסדרת דע את הויתך?

תשובה:

ד' אמות של הלכה, הויה פנימית.

תלמיד חכם וירא שמים שנוזר גם לנשים בענייני הלכה ועצות

שאלה:

תלמיד חכם וירא שמים שעוזר גם לנשים בענייני הלכה ועצות, איך הדרך בה ינהג שיהיו מעשיו כרצון הבורא יתברך. תודה לרב על הזמן היקר שמקדיש לנו, ועוזר לנו מאד באיזון ההשקפה ושאר העניינים.

תשובה:

נא לפנות לת"ח שעושה כן ומצליח לשמור על קדושתו, נכון הדבר שיש ת"ח שעושים כן, אולם אני איני יודע דרך לזאת לאלו שאינם מופקעים מבעיות הדור.

במעשה הידוע במנחות באותו תלמיד שטפחו לו ציציותיו על פניו, שהיה זה התכלת שבה דייקא? יורינו נא כת"ר אם דרך ישרה היא זו, צדיקים ילכו בה, להנצל מפרצות הדור, ושכמ"ה.

תשובה:

ציצית מלשון מציץ מן החרכים, כמ"ש רבותינו. והוא הצצה דקדושה, וכנגד מצוה זו, פגם הסתכלות או הצצה במקום שאינו טהור וקדוש. וק"ו אור התכלת, מלשון תכלית, שמזכיר תכלית וע"י דבק במדרגת איזהו חכם הרואה את הנולד, היפך הסתכלות דקלקול שגורם לקרי, היפך רואה את הנולד.

תכלת הלכה למעשה

שאלה:

בתודה גדולה ועצומה קיבלנו את תשובת הרב לשאלת התכלת, אם ראוי לקיים המצוה בתכלת שנתחדשה היום למי שנכשל תדיר ב"ולא תתורו" וזאת ע"פ הזוה"ק דמשמע שגוון התכלת בפרטות הוא המכוון כנגד לא תתורו.

והשיב לנו הרב כדלהלן: "ציצית מלשון מציץ מן החרכים, כמ"ש רבותינו. והוא הצצה דקדושה, וכנגד מצוה זו, פגם הסתכלות או הצצה במקום שאינו טהור וקדוש. וק"ו אור התכלת, מלשון תכלית, שמזכיר תכלית וע"י דבק במדרגת איזהו חכם הרואה את הנולד, היפך הסתכלות דקלקול שגורם לקרי, היפך רואה את הנולד". ומעתה עלה הספק בבית מדרשינו מהי כוונת הרב למעשה,

א. האם הרב כיוון לחזק את מה שנאמר בשאלה, שאכן ראוי כגון דא לקיים המצוה כמאמרה בתכלת הנמצא בידינו, הלכה למעשה, או שכוונת הרב שהדברים נכונים להלכה אבל לא למעשה, כי מי יימר שאכן התכלת שבידינו היא התכלת שנמסרה למשה בסיני.

ב. אם נכון לעשות כך למעשה, האם בט"ג או בט"ק, או בשניהם, בצינעא או אף בפרהסיא. על הכל נודה לרב אם יוסיף להשיבנו דבר, ושכמ"ה.

תשובה:

ראוי לפחות פעם אחת בחיים ללבוש.

שאלות בהלכה

שאלה:

א. זכני ה' והנני עומד לפני הכנסת בני האחרון לחופה. ידוע המנהג לרקוד עם מטאטא בחתונת הבן האחרון. שאלתי, מה טעמו של מנהג זה.

תשובה:

א. מזל טוב ורוב נחת מכולם. מנהג זה אינו מוכרח לקיימו, ולא כולם נהגו כן. מקורו איני יודע. ואולי כי מטאטא נקרא בארמית "חופיא", עיין רש"י בסוכה ל"ב ע"א, ועוד. ולכך עושים זאת ב"חופה" אחרונה. וכן נקרא מכבדותא, כי מסלק הטינופת מן הבית, "לכבד את הבית" (ועיין מגילה, יח, ע"א). וכאשר יש ילדים מטנפים את הבית, וסוף יציאתם הוא סילוק הלכלוך, מעין מכבדותא, מטאטא.

שאלה:

ב. דודי נפטר ולא השאיר זרע, ואני אומר עליו קדיש. שאלתי, אם גם בכה"ג יש להימנע מאמירת הקדיש בחודש השנים עשר, שהרי אין כאן ענין של כיבוד אב ואם. יצוין שדודי ז"ל לא שמר תו"מ.

אני מנצל שלכאורה אלו שאלות בהלכה, אך מאידך יש בהם גם צד של הנהגה, ולכן לא נמנעתי להעלותם לפני כבוד הרב שליט"א. ואסיים בברכה מרובה וכט"ס

שאלה:

ב. אפשר לומר, ואף לאחר י"ב חודש. כי י"ב הוא דין אחרון בגיהנם לפני כניסה לגן עדן.

כפי שציננתם כיוון שהוא דוד, אין שייך כיבוד. וכן כיוון שלא שמר תו"מ, אין כאן אחזקא ברשיעא, כי כך היה מוחזק בחייו. ולכך אפשר לומר עליו קדיש אף אחר י"ב חודש.

נוהל בהלכה

שאלה:

א) מבחנים לרבנות במסגרת הכולל. רציתי לשאול את הרב שליט"א, אני לומד בכולל הלכה שהסגרת מחייבת להיבחן במבחני הרבנות. מצד אחד המבחנים מדרבנים לחזור על החומר הנלמד וללמוד יותר בהבנה ולאמץ יותר את הזכרון והמחשבה, וזאת בעצם גם תכלית המסגרת. אך מצד שני ידוע שדרכו של הרב שליט"א להתרחק ממה שקשור למוסדות הממשלתיים. שאלתי היא מה עלי לעשות, האם לעבור כולל, או למצוא טענת אונס וכדו' על מנת לא להבחן, או לא?

תשובה:

א. אם זה יוצר אצלך מחייב אפשר להשתמש בכך מתוך מבט של "מחייב" ללא חיבור נפשי על מנת לקבל תעודה.

שאלה:

ב) אשתי לומדת שנה שלישית בסמינר, היא מאוד רוצה לקנות מחשב לצורך לימודיה וגם לצורך עבודתה בגן הילדים. מלבד זאת יש לנו בדיקות רפואיות שאנו צריכים לדעת את תשובתם ולשלוח אותם למקום הנצרך לכך על מנת לדעת את המשך הטיפול באותו ענין, אנחנו הרבה נעזרים בשכנים שיש להם פקס וכדו' אך זה מטריח למצוא את הזמן המתאים וללכת וכו' כדי שהדברים יגיעו ליעדם, זהו צד נוסף לקנות מחשב. מצד שני יש מישהו שיש לו עמדת מחשבים לצורך זה, אך מצד אשתי אין זה נח עבורה להשתמש בשירות זה. שאלתי לכבוד הרב האם דעת הרב להתיר באופן הנ"ל קניית המחשב, כמובן ללא אינטרנט, אך עם מייל. והגם שבבתינו ב"ה ילדים, האם למנוע מהם השימוש ולהסביר להם שזה מותר באישור הרב, כיצד לחנך אותם בענין זה. בתודה ובברכת להגדיל תורה ולהאדירה. מ.כ מרכסים.

תשובה:

ב. תלוי במדרגת רעייתך, אם מסוגלת לעשות זאת ברוגע ושלוה ולקבל החלטה לא להכניס מחשב עם מייל.

אי נתינת רשות לילדים תלוי הרבה אם זה יגרום להם לאט לאט לחפש זאת במקומות אחרים. נצרך שיקול דעת עדין של קדושה.

חידושים בדורנו שנוגעים להלכה

שאלה:

א. פורסם לאחרונה (בעלון בלבבי על שבועות) תשובת הרב שליט"א בענין חידושים בדורנו שנוגעים להלכה, ובתוך הדברים כותב הרב: "אולם באחרית הימים מאיר אורו של משיח, ולפיכך המשיג אור זה יכול לברר האם חידוש זה שורשו באור זה, ודבר זה נמסר רק לחכמים הפנימיים".

אם אפשר לבקש להרחיב בזה יותר, מה ההגדרה וההבנה מצד החכמה שיכול להיות חידושים להלכה, שלכאורה גורמים שינוי גם למעשה, הרי "זאת התורה לא תהא מוחלפת", והאם יש אפשרות שגם פוסקי הזמן יתחשבו בזה מצד גופי תורה. וכמו"כ, מה ההגדרה של מי שמשיג או זה, לענין הנ"ל, ובכללות.

זאת ועוד, לפני כמה חודשים פורסם תשובת הרב בענין זיהוי התכלת, שהרב מעודד שם לימוד ענין זה, ולכאורה אם זיהוי התכלת מתברר ששורשו באור זה, ירד כל העוקץ של ההתנגדות ללבישת תכלת.

תשובה:

א. ר"ע היה דורש תילי תילים של הלכות. והוא בחינת תגים, כתרי אותיות.

וזה האור שמאיר באחרית, בעקב, ר' עקיבא, עקב-יא, כנודע. ומצד כך נגלה פרטים חדשים הנולדים. לא שינוי עיקר הדין ח"ו וח"ו.

אלא חידוד דקויות של דין, כמו שמצוי היום ספרי הלכה לרוב שנידונים בהם חידוש דין שלא מצאנו לקדמונים שדנו בכך להדיא.

זהו מצד תפיסת הפרטות, תילי תילים של הלכה.

מצד תפיסת הכללות.

זהו מבט כולל לחבר את כל חלקי התורה.

דוגמא לכך, תורתו של הרוגצ'ובר, שיחוד הדינים בנוי ע"פ

האם ההשקפה אי פעם מעדיפה את ההלכה?

שאלה:

האם ההשקפה אי פעם מעדיפה (או חומרתה) על פני ההלכה. לדוגמה, אם מישהו שהסגן אינטרנט המשמש לעבודה בלבד, השתמש בו כדי ללמוד תורה ב זום . האם ניתן לשקול זאת ביטול תורה? אם אין זום, אז אין תורה!

תשובה:

התורה נתנה באימה וביראה וברתת וזיע.

תורה שכולה יונקת מן הערב רב הפוכה מכך.

וביטולה זהו קיומה. ואין כלל מצוה ללמוד דרך שם.

כמשל לאדם שיכול ללמוד רק בתוך בית עבודה זרה.

אין הלכה ברורה במקום אחד בדורנו

שאלה:

מכיוון שאין הלכה פסוקה במקום אחד בדורנו (לדוגמא מגבונים בשבת: יש מתירים לכתחילה. יש אוסרים מעיקר הדין ויש שאומרים שראוי להחמיר. ומחלוקות אף בענייני יחוס וכיו"ב). מה ניתן לעשות אם כן כדי שתפיסת ההלכה לא תהיה מסופקת? שהרי ייתכן מאד שכל הלכה אקטואלית יש עליה חולקים וכו', ואף שעדיין לא ראיתי דעה אחרת, עצם הספק שמא באמת יש דעה אחרת גורם להלכה להיות פחות מעצבת ומייצבת כראוי לה. ואם בדורות קודמים היה מרא דאתרא או רב מובהק, מה נעשה בימינו?

תשובה:

הגר"א התחיל לחבר שו"ע עם הלכה פסוקה ללא מחלוקת, ומן השמים הראו לו שיחדל. כל זמן שיש קליפת עמלק אין יציאה מן הספק. והתיקון ששני הצדדים אמת "אלו ואלו דברי אלקים חיים".

(מספר שאל לבי וארכיון שו"ת)

תפיסה שכלית ששאב מהמורה נבוכים, ולפי"ז הקבילים יחדיו להלכה למעשה.

מעין כך מאיר האור לחבר ההלכה עם הקבלה באופן בהיר ונהיר. דבר זה נמצא בזוה"ק, ובפרט בתיקונים, באריז"ל ובגר"א ועוד.

ועתה מאיר כח הכללות לחבר הכל, שזהו אור אחרית הימים. זיהוי התכלת אינו מבורר. אולם עצם נסיון הבירור נובע מכך שאור התכלית מאיר. תכלת - תכלית.

בפרטות, זהו חיבור שכלי עם אור מקיף שנמצא בעולם. בכללות, נצרך התדבקות באור, "התכללות".

שאלה:

ב. בענין המסיכה שראו לילך, בלי להיכנס לנידון מה מידת הצורך ללובשה, וכבר הסביר הרב בתשובה המהלך הפנימי של המסיכה, אך יש לי כאב גדול, ורצוני לידע מהרב אם זה מגיע מנקודת טעות. זה נראה שאחר שהחליטו הדבר לצורך גמור, שוב אין לך כמעט מאן דהו שאתה רואה שאכפת לו שהמסיכה תהיה באופן שלא משנה הצורה וממעטת את הדמות, ולהשתמש באוזניים שנתן לנו הקב"ה בשביל לשמוע "אנכי ה' אלוקיך" - "אזון זו ששמעה בהר סיני", משתמשים לתלות בה את הכף ששמו מסיכה, שמשמשת כאזון של כלי, וזה נראה סילוף ושיבוש של צורת אדם. גם האופן שעומד חתיכת נייר על האף והפה אם בצורה מקומטת וכו', ולא באופן של מסוה עדין, רצוני לדעת אם כל הדברים הללו הם 'הרגישיים' בעלמא, או שיש בהם מן האמת, ואולי יש כאן התעסקות בחיצוניות, אשמח מאד לקבל על הענין המבט האמיתי והשלם. הנני בזה אסיר תודה, הממתין לכל קוץ היוצא מקולמוס הרב

תשובה:

ב. רגישות אמת. אולם הקושי שרגישות זו אי אפשר להשתמש בה בכל עת, כי אניני הדעת חיהם אינם חיים. ובפרט בדור זה שיש גסויות רבות שאנו נצרכים להתמודד עמהם שעה שעה. ולכך הדבר תלוי בעדינות נפשו של כל יחיד, וביכולת הנפשית שלו לשאת את היקף העדינויות הנצרכות בדור זה שהם רבות מאוד מאוד מאוד.

בלבבי מושב אבנה

USA 718.521.5231

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245

בלבביפדיה אברהם

פסחים, ד, ע"א - ותניא, כל היום כולו כשר למילה, אלא שזרזין מקדימין למצות, שנאמר (בראשית, כב, ג) וישכם אברהם בבוקר. וכן גבי העקידה אמרו חז"ל (תנחומא, צו) שנדרז לא רק בהשכמתו בבוקר, אלא אף במעשה עצמו, עיי"ש. ואיתא (חולין, טז, ע"א) זרזותיה דאברהם קמ"ל, שלא סמך שימצא שם סכין ולקח מביתו. ועיין יומא (כח, ע"ב) אנו מאברהם ניקום ונגמור, ופרש"י, להיות זרזין כאברהם.

ובפרטות היה זרזו בחלקו העיקרי, שהוא גמ"ח, שאברהם עמוד החסד, וכמ"ש המהר"ל (אבות, דרך חיים, פ"א, מ"ב) ז"ל, גמילות חסדים שהיא מדת אברהם, כמו שמבואר בכתוב, שהיה זרזו בכל גמילות חסדים, דהיינו קבלת אורחים, עכ"ל. וכמ"ש וירץ לקראתם. וכן מבואר ברב ייבי (וירא) ז"ל, להיות אברהם זרזו במצות יותר, ע"כ וימהר הוא לעשות אותו מיד את בן הבקר, בראותו כי הנער לא עשה את הרך וטוב כי לא מיהר כמוהו, והוא כי רצה ליתן לפניהם מהרה ע"כ לא המתין עד שיעשה אותו הנער, עכ"ל.

וכתב בעטרת ישועה (היי שרה) ז"ל, אברהם היה מהיר זרזו מאוד, כמ"ש (בראשית, כב, ג) וישכם אברהם בבקר, וכתוב (שם, יח, ו) וימהר אברהם האהלה. וגם כאן היה זרזו ולא היה מתון להמתין עם קבורת שרה שיתנו לו מקום קבורתה ע"י השתדלות בלא כסף. וזה שא"ל ארבע מאות שקל כסף ביני ובינך מה הוא, שאין אתה מתון להרויח ארבע מאות כסף, כדברי אמרם ז"ל (ברכות, כ, ע"א) מתון מתון ד' מאה זוזי שויה, עכ"ל.

ובעומק, אברהם, גימט' רמ"ח, כנגד רמ"ח מצות עשה, כמשנת"ל. וכתב בפרי צדיק (כי תצא, ד) ז"ל, מדת אברהם אבינו שהיא

מילון ארמי אברורי

כתב בר"ח (שבת, קנה, ע"א) ז"ל, פירוש אברורי, למעלה מן המשוי (ונראה כאבר נוסף, כמ"ש הר"ח שם, כדתנו, כיצד מאברין את העדים, ומפרשין ליה מלשון אבר, כן מוסיף כמין אבר בגואלקי, עיי"ש היטב), כגון שהיה צד המשאוי האחד כבד, והשני קל, ורצונו להשוות המשאוי שלא יהיה מטרטן, ומוסיף על הצד הקל דבר להשוות המשקל שלא יהיה אחד מהן מפריע, עכ"ל.

והיינו שכל דבר שבולט נקרא מלשון אבר, וכמ"ש (עירובין, נב, ע"ב) כיצד מעברין את הע"רים. ובגמ' שם (נג, ע"א) חד תני מעברין וחד תנא מאברין, מאן דתני מאברין, אמר אבר, ומאן דתנא מעברין, כאשה עוברת. וכאשר זה לרוחב נקרא גם "עיבור", כי אשה צרה למעלה ורחבה למטה, כדי לקבל הולד, כמ"ש חז"ל. וכאשר זה לגובה אינו נקרא אלא מלשון "אבר". ולכך נשר שעולה לגבוה נקרא בלשון "ארך האבר" (יחזקאל, יז, ג), שהנשר לוקח גוזליו ונושאים על אברתו ועי"ז מעלים לגובה. ושורשו באות ברית קודש הנקרא בלשון חז"ל אבר סתם, וכאשר הוא בקישוי הוא עולה לגובה. ובפרטות בראש אות ברית קודש יש חומת בשר גבוהה. ובקלקול כאשר האבר גבוה יותר מן הראוי, נקרא גבן. ובלשון האברבנאל (ויקרא, כא, טז) "וגבן", הוא הגבוה יותר מן הראוי, עכ"ל. וזהו שכתב בערוך ערך אברורי, ז"ל, פירוש אברורי, "חומת העיר", בלשון פרסי (עיי' שבת, יא), עכ"ל. וכנ"ל זהו מעין חומה שסביב לאות ברית קודש, כנ"ל. כי דרך החומה להיות בולטת לא רק לרוחב העיר, כי היא מקיפה את העיר, אלא אף לגובה של העיר, שלא יוכלו לזרוק אבני בליסטראות לתוך העיר. ואמרו (שבת, יא, ע"א) ואמר רבא בר מחסיה אמר רב חמא בר גוריה אמר רב, כל עיר שגגותיה גבוהין מבית הכנסת לסוף חרבה וכו', והני מילי בבתיים, אבל בקשקושי ואברורי לית לן בה. ופרש"י, ז"ל, ביתיות ומגדלים, עכ"ל. וא"כ אברורי הוא מגדלים, והם גבוהים, ונקרא כן מלשון אבר כנ"ל. אולם הערוך פירוש שהוא חומת העיר, כנ"ל. ועיין ערוך השולחן (או"ח, סימן קנ, אות ה').

ויתכן אף שמגדלים אלו נקראים כן מלשון אויר, כי נעשים גבוהים, ועי"ז יש בהם "אויר" צח, ו"מבורר", ודו"ק. וזה קרוב לאברוי, ופירש בערוך ערך אברוי, ז"ל, מניחין זבל תחת האילנות "להברותן" מובלין האילנות שהן בריה להן, כלומר מאכל כמו להברות את דוד, עיי"ש. וא"כ זהו לשון בריאות, כי כאשר משא על צד אחד של הבהמה שאינו שקול ושווה לצד השני, זה מזיק לבריאות הבהמה, מלבד מה שאינו מכוון נכון לתועלת המשא. וכן האויר הטוב שבמגדלים הוא אויר ברור ובריא, כנ"ל. ואזי הוא חזק בבחינת בריא כאולם, לשון בריא - ברי, חזק. וזהו לשון אברא, כמ"ש בערוך שם ערך אברא, שמלה זו מלשון באמת, והיינו דבר מבורר ואמתי וחזק, ועוד מלשון ברי.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

יום שני ט"ז סיון

תשפ"ג

05/06/2023

20:30

רח' הרב בלוי 33

ירושלים

המשך סדרה

צורת אדם

תוס' (מנחות, לו, ע"א). ועיין עירובין (צב, ע"ב), ובראשונים שם. ועיין ספר השרשים (ערך אצל) - בית השחי.

יושר

סוד אור ישר ואור חוזר, מלעילא לתתא, ולהיפך. ועיין מחברת מנחם (ערך אצל) וז"ל, ואל אצילי בניי (שמות, כו, יא), ויאצל מן הרוח (במדבר, יא, כה), הלא אצלת לי ברכה (בראשית, כז, לו), ומאציליה קרא-תיך (ישעיה, מא, מ), הם שרשי אזורע מלמטה לפי הענין. כי יגיע גי הרים אל אצל (זכריה, יב, ה), יתכן להיות מגזרת אציליה (ישעיה, יא, ט), יגיע מקום נמוך למקום גבוה, עכ"ל.

שערות

עשו איש שעיר. וכתוב ביה (בראשית, כו, לו) ויאמר (עשו ליצחק) הלא אצלת לי ברכה. ועוד. טבע השערות שנמצאים זה אצל זה. וכן בשעירי יוה"כ, ב' שעירים נמצאים זה אצל זה.

אזן

סוד נאמר בלחישה מפה "אצל" האוזן. ועיין סודי רזיא (אות ע' משם אלעזר, ג) וז"ל, והדיבור יוצא והקול הולך אל בין שני הכרובים, ומשם יוצא מיד מלאך למלאך עד שבא אל הנביא אשר נשלח לו בדפוס אל אוזן הנביא, כמדבר בקנה או בקלף כפול, ומדבר מצד אחד, וצד האחר אצל אוזן חברו, על כן אין הקול נשמע אלא לנביא, עכ"ל.

ועיין עוד פרי עץ חיים (שער הציצית, פ"ג) בסוד הארת ב' מוחין שבו-קעים לחוץ אצל האוזן, ומהם נעשה הציץ של כה"ג.

וכן הארת השערות של הדיקנא שמתחילים אצל האזנים. ועיין בית עולמים (דף קלא) בהרחבה.

חוטם

ריח. עיין חמדת ימים (תיקון למגיפה) וז"ל, ואני ראיתי גדולי ישראל נוהגים ליטול זיעה מתחת אצילי זרועותיהם ומריחים בה תמיד, ואמרו שהוא סגולה נפלאה לשלא יפגענו שינוי ועיפוש האויר, עכ"ל. אולם לאכול לחם שהיה שם זהו סכנה כמ"ש בע"ז, ופיתא תותי שיחא.

ועוד. אות וא"ו. וכתוב (יחזקאל, מא, ח) מלו הקנה שש אמות אצילה.

פה

דיבור. ואמרו (סנהדרין, סב, ע"ב) ת"ר, בעל אוב, זה המדבר בין הפר-קים ומבין אצילי ידיו.

ומצד התיקון. איתא בשל"ה (ווי העמודים, פרק ט) על שעת תפלת הע-מידה, וז"ל, יש מקומות שחובקים היד והזרוע של ימין תחת אציל השמאל, ושמאל תחת אציל הימין, כמדברים עם המלך, עכ"ל.

ועוד. אכילה. וכתוב (משלי, יג, כה) צדיק אכל לשבע, ר"ת אצל. והיינו שאוכל רק מחלקו הנמצא אצלו. אולם ח"ו הרשעים אוכלים ממה שאינו אצלם, ממה שאינו חלקם.

עינים - שבירה

כתוב (שמות, כד, יא) ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו, "ויחזו" את האלקים. ואמרו חז"ל (שמ"ר, כי תשא, מה, ה) וזנו עיניהן מן השכינה.

אור א"ס מאיר עד האצילות, ולא בבי"ע כנודע. וע"ש כן נקרא אצילות מלשון "ואצלת" מן הרוח, המשכה מלעילא לתתא. ומ-תתא לעילא מלשון אצל, בצלו חמדתי וישבתי. ועיין תורה אור למהר"מ פאפירש ז"ל (בהעלותך) וז"ל, והמעתיקים מן הלשונות אמרו, אצילות על יציאת כח מן הכוחות מן הבורא ומתפשט על הנברא, עיי"ש. ועיין מחברת מנחם, ערך אצל. ועיין עץ הדעת טוב (אחרי מות) וז"ל, אצילי לשון אצל ואצילות שהם אצלו יתברך ממש תמיד וכו', עכ"ל. ועיין אלימה (עין כל, תמר ג, פ"ד) וז"ל, אצילות, המלה הזאת נגזרת מאצל, להראות הקורבה, עכ"ל. ועיין מילון ערכים בקבלה, ערך אצילות.

צמצום

הסתלקות האור, בשלמות - חשך, במקצת - צל. וזהו אצל, א-צל, אור-צל. ועיין אלימה הנ"ל. ורבים פירשו אצילות מלשון צל, וכן שורש לפרישות, אור הפורש ממקומו. ועיין ספר השרשים (ערך אצל) וז"ל, ויש מי שפירש, לא אצלתי, לא פרשתי מהם, ומענינו ואל אצילי בניי, הפרושים שבישראל והנכבדים, עכ"ל. ומצד כך יש הפרש בין אצילות לבריאה, כמ"ש בזוהר הרקיע (יתרו) וז"ל, דע, כי בין עולם האצילות לבין עולם הבריאה יש חד פרסא שעליה נאמר והבדילה הפרוכת לכם בין הקודש ובין קודש הקדשים, עכ"ל. וצד הפרסא השייכת לאצילות נקראת כן מלשון אצילות, פרישות, כנ"ל, והיינו שפרוש מבי"ע.

קו

הקו תחילת יציאת כח מן הכוחות מן הבורא ומתפשט על הנברא, כלשון התורה אור. עיין ערך קטן אור א"ס. והוא בחינת התוה"ק, שעליה כתיב (משלי, ח, ל) ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום משחקת לפניו בכל עת. ועיין אור יקר (שער א, סימן ד) וז"ל, האצילות הוא גילוי המאציל אל זולתו, עכ"ל.

ציגולים

סוד גלגלים - אופנים. וכתוב (יחזקאל, י, ט) ואראה והנה ארבעה אופ-נים אצל הכרובים, אופן אחד אצל הכרוב אחד ואופן אחד אצל הכרוב אחד. ושם (טז) ובלכת הכרובים ילכו האופנים אצלם, וב-שאת הכרובים את כנפיהם לרום מעל הארץ לא יסובו האופנים גם הם מאצלם.

ועוד. עיגול שורשו אור האל"ף שנתגלגל ונעשה עי"ן. וזהו עגל, ע-גל. ועיין רבינו בחיי (עקב, יא, ב) וז"ל, המחובר עם פסת היד נקרא "קנה", ולשון "עציל" נקרא בלשון ברייתא, ולשון "מרפק" בלשון משנה, ו"אציל" בלשון מקרא, שכן כתוב (יחזקאל, יג, יח) על כל אצילי ידי, ותרגם יונתן על כל מרפוקי ידיו, עכ"ל. ולשיטתו האציל - עציל, למטה מן הזרוע. ועיין רמב"ן (שבת, צב, ע"א) וז"ל, ובמרפקו, פרש"י ז"ל אצילי ידו שקורין הלועזות אשילי"ש, ולפי דעתי מסוף הפרק הראשון שהוא קנה היד עד הכתף נקרא מרפק ונקרא עציל, דאמרינן במסכת ערכין בפרק האומר שהמרפק והעציל אחד הוא, עכ"ל. ועיין הגהות אשר"י (מנחות, הלכות תפילין, סימן יח). ועיין

הזריות, כמ"ש קרא זריותה דאברהם קמ"ל, זריות הוא במצות עשה (רשי"י לר"ף, פ"א דע"ז), ומצות עשה בא ע"י מדת האהבה, מדתו של אברהם אבינו, כמ"ש אברהם אוהבי, עכ"ל. וכתב בשמ"ק (נדרים, י ע"א) וז"ל, וכיון שהיו חסידים כל כך שהיו מערימין להביא קרבן למקום, זריון הן וכו', עכ"ל. ועיין חסד לאברהם (השקת, יט).

והיינו שזריות היא שורש "מצות עשה", והיא בקום ועשה, שהיא שורש כל המצות עשה של כח אברהם. כי שורש העשה זריות, כנודע. וכמ"ש בפרדס יוסף (בראשית, יב, ב) וז"ל, כשאדם הולך לקיים מצות עשה, לאחוז במדת זריות, בולא תעשה צריך להיות מתון, עכ"ל. ומעין כך כתב שם (ויקרא, א, ה) וז"ל, למצות עשה צריך רתיחות, וללא תעשה צריך עצלות, אבל מחליף המידות, למצות עשה הוא עצל וללא תעשה הוא זריו, עכ"ל.

ובעומק, הזריות היא קודם מעשה המצות ובשעת מעשה המצות, כמ"ש במסילת ישרים, פרק ז', עיי"ש. והרי שכח הזריות קודם למצוה, והיינו שהוא שורש המצוה, והבן מאוד.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

בלבביפדיה קבלה אצבע

ז"א

כתיב (שמות, כד, יא) ואל אצילי בניי לא שלח ידו. אצילי, זעטוטי (עיין תרגום על אתר, וספרי, וזאת הברכה, כז). והוא בחינת ז"א. והיינו שכאשר נמצא למטה הוא זעיר, זעטוטי, וכאשר עולה לא"א נגדל, בחינת אריך. וע"ש כן נקרא אצילי, שעיקר היותו כאשר נמצא ועולה אצל א"א. שאז נעשה זקנו לבן, אבל במקומו לתתא הוא שחור, כנודע. עיין קול ברמה (אות פ"ו). ובדרך רמז, כתיב (איוב, לב, ו) צעיר אני לימים, ר"ת אצל.

נוק'

בקלקול כתיב גבי אשת פוטיפר ויוסף (בראשית, לט, י) ויהי כדברה אל יוסף יום יום ולא שמע אליה לשכב אצלה. ושם (טו) ויעזב בגדו אצילי וינס ויצא החוצה, ותנח בגדו אצלה וגו'.

ובתיקון, בחינת אשה אצל בעלה. כגון בעירובין (עג, ע"א), ופסחים (קה, ע"א). ולהיפך, בבעל אצל אשתו אמרו (ברכות, כב, ע"א) שלא יהיו ת"ח מצוין אצל נשותיהם כתרנגולין.

ועיין עמק המלך (שער יז, פרק יא) וז"ל, להבין סוד יש מי שזווגו בא אצלו, ויש מי שבא אצל זווגו (ב"ר, סח, ג), כי לפעמים מקום נפש הזכר הוא למעלה מנפש בת זווגו, ואם כן הוא בא אצל זווגו. ולפעמים נפש הנקיבה הוא למעלה מנפש הזכר, וא"כ זווגו בא אצלו, עכ"ל. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

וכתיב (קהלת, ב, י) וכל אשר שאלו עיני לא אצלתי מהם.

עתיק

סודו כולו פנים, אחר נהפך לפנים. ועיין מצת שימורים (שער הברכות) וז"ל, ואחר הנטילה קודם ניגוב הידים, צריך להגביה שתי ידך עד כנגד הראש, ותכוון להכניס ולחבר ביחד שתי קשרי הזרועות לפנים מן הגוף, שהם בסוד "כל אחוריהם ביתה", כנזכר בזהר פרשת ויצא, והם אצילי הזרועות קובדו"ם בלע"ז, וכן עיי"ש בשם הזהר. ועיין פע"ח (שער הברכות, פ"ה). ובעולת תמיד (שער ברכות השחר).

ועוד. עתיק מלכות דא"ק, חלקו דוכ' שבו נשאר למעלה, וחלקו נוק' שבו ירד למטה. ועיין תורה אור למהר"מ פאפירש ז"ל (בהעלותך תך) וז"ל, וזה טעם ואצלתי, שאניח אצילי מן הרוח אשר אני שם עליך ושמתי עליהם. ואין זה כענין ונתת מהודך עליו, כי אצילות בכל מקום לשון עכוב אצלו, כלשון (קהלת, ב) וכל אשר שאלו עיני לא אצלתי מהם, הלא אצלת לי ברכה (בראשית, כז), וכן (יחזקאל, מב) על כן נאצל מהתחתונות ומהתיכונות מהארץ, שנשאר אצלם מהלש-כות התחתונות והתיכונות מהארץ שלא יאכלו "האתיקים" מהנה בעליונות. וכן ואל אצילי בני ישראל, הנשארים והפרושים מהם שנאצלים אל עצמן מכלל המון העם, או שנקראים כן הגדולים שהכל באים אצלם, עכ"ל. ועיין רד"ק ספר השרשים, ערך אצל.

אריך

אורך. אור-ך. כ' סוד הצל של האור, כ"ף המדמה. וזהו סוד אצל, אור - צל. נמצא בצלו של האור.

אבא

בן אצל אביו. כגון (שבת, פט, ע"ב) לכו נא אצל אבותיכם. בן אצל אביו (עירובין, עג, ע"א. פסחים, קח, ע"א). וכן מציאת קטן לאביו (ב"מ, יב, ע"א), שבשעה שמוצאה מריצה אצל אביו. וכן שם (פד, ע"ב) עכנא עכנא פתחי פיך ויכנס בן אצל אביו.

ועוד. עיין שעת רצון (זוהר, ח"א) וז"ל, לפעמים יש למעלה יחוד וצירוף הוי"ה כזה, יהה"ו, והוא יוצא מפסוק יתהלל המתהלל השכל וידוע, והוא כאשר ברתא מלכות נוק' דז"א עולה אצל אביה (ששם ששורשה, בסוד אבא יסד ברתא) לקבל שפע והארה ממנו, עכ"ל.

אמא

מלכות אמא, לאה. עיין שער ההקדמות (ס, ע"א) וז"ל, ואמנם כאשר עלה ברצונו ית' להאציל ולתקן פרצוף לאה שבאחורי הדעת דז"א, אז חזר והעלה האור והחזירו למעלה. ואז האור שהיה נמשך בפרק העליון של הזרוע הימני, באור ישר עד סופו, שהוא מקום הנקרא אציל, חזר ועלה למעלה, עד שהגיע בפרק ראש העליון במקום חבורו אל הכתף וכו', עיי"ש. ועיין משנת חסידים (מרכבת לאה, פרקים א-ב). ועיין עץ חיים (שער לז, שער יעקב ולא, פ"ה) וז"ל, אין רגלי לאה יורדים רק עד סוף אצילי זרועות של ז"א, ואינה נכנסת בגבול רחל, עכ"ל. ועיין אש"ל (שם) וז"ל, נלע"ד שזה כשמגביה ידיו בנשיאות כפים שאז יהיה הקובד"ו עד החזה, עכ"ל.

אלה

משמש בניקוד אלה, ובניקוד אלה שהוא לשון של שבועה כלשון הפסוק "שבועת האלה" – שבועה של קללה.

ולשון אלה, כמו שמפורש בחז"ל ומובא ברש"י, ההבדל בין אלה ל'ואלה' עם ו', 'אלה' פוסל את הראשונות, 'ואלה' מו-סיף על הראשונות.

והמהות של אלה בהגדרה השורשית והיסודית – אלה הוא לשון של שבועה, מהו שבועה ומהו אלה? – **שבועה כידוע הוא מלשון של שבע שבועה-שבע**, אבל אלה – ו' פעמים ו' שעולה ל"ו זהו הגימטריא של אלה, ולפי"ז שבועה היא במדרגת שבע ואלה היא במדרגת שש, זהו אלה – אלה, ו'ואלה' עם ו' מוסיף, עולה בגימטריא **שבע פעמים שש** ולא שש פעמים שש.

'אלה שפוסל את הראשונות, זה מאותו לשון של אלה שהוא לשון של קללה, ומכח כך 'אלה' פוסל את הראשונות שק-ללה – פסולה מקבילים אהדדי.

שורשי הדברים –

מדרגת יום שישי דמעשה בראשית

כידוע בכל יום מששת ימי בראשית שהקדוש ברוך הוא ברא את עולמו נאמר בו 'כי טוב' חוץ מיום שני שנברא בו גיהנם שלא נאמר בו 'כי טוב', אבל מאידך גם לא נאמר בו להיפך, והוכפל ביום שלישי פעמיים 'כי טוב'.

אבל ביום שישי מצד אחד נאמר בו 'כי טוב' אבל זה צד אחד של מטבע, ומאידך נאמר בו ג"כ שיש בו רע, דבר והיפוכו – מצד אחד נאמר בו לשון של 'כי טוב' אבל מאידך נאמר בו גם לשון שנברא בו מציאות הרע, שזה מה שמפורש בקרא "ועץ הדעת טוב ורע", והרי שביום שישי נאמר בו גם לשון של טוב וגם לשון של רע.

בשאר ימים, או שכתוב בהם טוב, או שלא כתוב בהם טוב, אבל לא כתוב בהם לשון של רע, אבל ביום שישי נאמר בו טוב – ונאמר גם אופן של שלילת הטוב שזה מה שנאמר בו 'לא טוב היות האדם לבדו' – ויתר על כן נאמר בו גם להדיא בפעם ראשונה בלשון דקרא את הלשון של רע.

זהו יום שישי דמעשה בראשית.

וה'פועל יוצא' של אותו רע כמו שברור ופשוט – שכשאדם הראשון אוכל מעץ הדעת טוב ורע – ע"י אכילתו מעץ הדעת הוא מוציא את הרע מהכח לפועל, ודייקא זה נעשה ביום שישי, שביום שישי יש בו הוצאה של הרע מהכח לפועל, כל זמן היות העץ הדעת טוב ורע, הוא נמצא בכח, אבל כאשר אדם הראשון וחוה אוכלים ממנו, הם מוציאים את הרע מהכח לפועל.

וכפי שחודד, ההוצאה הזו נעשית דייקא ביום שישי, שמצד מדרגת הזמן זה ביום שישי.

וברור ופשוט הדבר שזה לא מקרה שביום שישי נאמר לשון של רע, ושביום שישי הרע יצא מהכח לפועל, אלא שבשש עצמו נמצא מציאות של תנועה שגורמת לרע לצאת לפועל, יש מצד מדרגת הנפש האוכלת שזה אדם הראשון וחוה שא-כלו, ויש מצד הזמן שהם אכלו, ומצד הזמן שהם אכלו שזהו יום שישי – מונח בו ביום שישי עומק כח מציאות הרע.

אכילת יום שישי מצד התיקון ומצד הקלקול

ולכן כאשר חל נקודת קלקול ביום שישי – היה יכול לחול בו נקודת קלקול ויכל לחול בו נקודת תיקון.

אם היה בו אופן של תיקון זה היה באופן של "ואלה" – מו-סיף על הראשונות, ואז היה המציאות שכל ששה ימים נעשה בהם תוספת שבת, וכדברי הגמ' הידועים בסנהדרין אדם הראשון היה נכנס לסעודה מיד שזה סעודת שבת קודש, אבל באיזה אופן הוא היה נכנס כמו שמבואר הרי בגמ' שא-פשר להתחיל את הסעודה ביום שישי באופן של 'פורס מפה ומקדש', וא"כ אם אדם הראשון היה אוכל את הסעודה הזו באופן שהוא היה מתחיל את הסעודה באכילה מעץ החיים ביום שישי בבחינת 'ואלה מוסיף על הראשונות', שהוא היה מוסיף על השביעי בשישי, שזה הו' שהופכת את ה'אלה' – ששה פעמים שש לששה פעמים שבע, כלומר, זה לא שבע ולא שש, אלא זה שבע פעמים שש או שש פעמים שבע, שזה נקרא 'מוסיף' שבתוספת שבת הוא מוסיף על השבת מהיום חול ומצרף אותו לשבת, זה היה אכילתו של אדם הראשון אם היא היתה אכילה ראויה.

ועוד פעם יש כאן הגדרה יסודית, אילו הוא היה אוכל מעץ החיים, זה לא היה דין של אכילה של יום שישי, אלא זה אכי-לה מדין סעודת שבת, ומה שזה ביום שישי זה מכח שאפשר להקדים את הסעודה ע"י 'פורס מפה ומקדש', ולכן האכילה היתה צריכה להיות אכילה של סעודת שבת קודש, ומעולם לא היה צריך להיות אכילה של יום שישי, וא"כ היה מתקיים ביום השישי ה'ואלה' – מוסיף על הראשונות.

אבל כאשר הוא אכל אכילה דקלקול מעץ הדעת טוב ורע, שהסעודה שלו היתה באופן של יום שישי, שהרי מצד השבת קודש לא שייך שיהיה באכילה מציאות של רע, "כל דינין מיניה מתערין" שאין בשבת קודש מציאות של רע, וא"כ, הסעודה הזו משתייכת ליום שישי ולא משתייכת ליום הש-ביעי.

פגם ד'בל תוסיף' לעומת תוספת שבת

והרי כמו שאומרים חז"ל, היה שם פגם של 'בל תוסיף' שהקב"ה אמר לא לאכול, והם הוסיפו גם לא לגעת, והיינו שבמקום שה'תוספת' היתה צריכה להיות באופן של 'תו-ספת שבת' כלומר, סעודה שיסודה מכח תוספת שבת, הם הוסיפו בכח הרע לא רק לא לאכול אלא גם לא לגעת, שהרי בשבת כידוע מאד, יש איסור דאורייתא של ל"ט מלאכות, ויש איסור דרבנן של מוקצה, והאיסור במוקצה הוא להניע את המוקצה, אין איסור לגעת במוקצה, וכשהם

תו, זה ה'דבר והיפוכו' בלי להיכנס כרגע מה הגדרת ה'דבר והיפוכו' בכל אחד מהצדדים, אבל בהגדרה הכוללת של הדברים, מונח כאן שזה לא ששה צדדים אלא זה שלושה צדדים של 'דבר והיפוכו' שנעשים ששה, זה ההגדרה של מציאות ה'שש'.

וברור הדבר - זה העומק של האכילה מעץ הדעת טוב ורע, לא כתוב שהיה בו טוב, והיה בו גם רע, ברור לכל בר דעת שמה שכתוב כאן זה, שהיה בו 'דבר והיפוכו', היה בו טוב-ורע, 'טוב לעומת רע, רע לעומת טוב' כלשון רבותינו, כלומר יסודו, מהותו, גדרו והוייתו היא מציאות של 'דבר והיפוכו'.

והרי שהתפיסה של ה'שש' מונח בה אופן ההתנגדות שזה תפיסת 'דבר והיפוכו'.

בשורש השורשים ה'דבר והיפוכו' הוא באופן של כללות שהם נכללים יחד, אבל למטה כל דבר והיפוכו הוא כח המתנגד, הפכו של הדבר מתנגד אליו.

וא"כ, זה עומק ההגדרה של מציאות ה'שש', ולכן שש בד-קות היא הכפלה של שלוש וזה מונח במילה שש עצמה - ש'-ש' ר"ת שלוש שלוש, כלומר זה לא תפיסה של שש כפשוטו אלא כל שש יסודו בעצם שלוש ועוד שלוש כי זה דבר והיפוכו, זה המהות של המנין הנקרא שש.

'שבת שלום' - היפך המלחמה של יום שישי

והרי שכאשר אדם הראשון אוכל מעץ הדעת טוב ורע, כפי שנתחדד שהוא אוכל אותו ביום השישי, שהוא אוכל אותו מדין ה'שישי' ולא מדין ה'שביעי' כמו שהרחבנו לעיל, ועכשיו ביתר ביאור מתבאר שהוא אוכל אותו מדין שישי ולא מדין שביעי, כלומר שמה שהוא אוכל מדין שישי היינו שההויה של כל מציאות יש לה מציאות שהיא כח הסותר אותה, שזה ששה צדדים שכל כח וכח סותר את מהות השני, זוהי האכילה שהוא אוכל מעץ הדעת ביום השישי שמונח בו ה'ש'-ש' כמו שהוזכר, דבר והיפוכו, דבר הסותר זה את זה.

לעומת כך אם הוא היה אוכל באופן של שבת, בשבת אין מציאות של מלחמה, שהרי בשבת נאמר "אל יצא איש ממקומו ביום השבת", 'שבת שלום' - כל המידה של שבת היא שלום, כל מלחמה היא שאחד נכנס לגבולות השני שזה הרי היסוד של תפיסת מלחמה, ובהגדרה החיצונית, זה אפי' כפשוטו שעיקר המלחמות הם על גבולות, על מקומות, כל אחד נלחם על מקום הגבול איפה הוא יהיה, ואחד נכנס לרשות חבירו וזה גופא נקודת המלחמה, אבל בשבת שנאמר 'אל יצא איש ממקומו ביום השבת', א"כ אין מציאות של מלחמה, אין את שורש מציאות המלחמה ולכן הגדרתה של שבת כפי שהוזכר, היא נקראת 'שבת שלום', בשבת נעשה שלום.

וכמו שהרי אומרת הגמ' ששני מלאכים מלווים לו לאדם בליל שבת וכאשר זה נעשה באופן של תיקון, מלאך רע בעל כרחו עונה אמן, כלומר, מחמת שזה ה'שבת שלום',

הוסיפו את ה"לא תגעו בו" אין לאיסור הזה שייכות לשבת, הוא לא קיים ביסוד הדין של שבת.

פגמי האכילה שמכח יום השישי

ומכל מקום, התוספת הזו שחלה מכח מציאות הקלקול של חטא אדם הראשון גורמת שהסעודה הופכת להיות סעודה של 'יום השישי' ולא של 'תוספת שבת' מצד הקדושה.

ויתר על כן, שהרי זה מפורש בהלכה שאסור לקבוע סעודה ביום שישי מצד כבוד שבת כדי שיאכל לתאבון, עד כמה שהוא היה אוכל מעץ החיים, זה סעודה של שבת, אבל עד כמה שהוא אוכל מעץ הדעת שזה סעודה של יום שישי, א"כ, זמן הקביעות של הסעודה הוא ביום שישי, ובפרט למ"ד עץ הדעת חטה היה שא"כ יש כאן מציאות של קביעות סעודה, וא"כ זה נאכל בזמן שנאמר בו איסור להופכו לזמן סעודה, וכמובן, לא בגדרי דין כפשוטו, שעדיין לא ניתנה תורה ולא היו תקנות דרבנן, וכו', אבל בשורש הפנימי של הדבר מונח כאן שורש האיסור לאכול בערב שבת מדין כבוד שבת, שמדין כבוד שבת לא היה ראוי שהוא יאכל כלל.

וא"כ הסעודה הזו היא פגם ביום השביעי, שהאדם לא מגיע למדרגת ה'שביעי' אלא פוגם ב'שביעי' ונשאר ב'שישי'.

ובעיקר האיסור לאכול בערב שבת, כמו שהוזכר, כפשוטו הטעם הוא כדי שיהא תאב לאכילת שבת מפני כבוד השבת, אבל בעומק הדבר, מונח כאן בדקות פגם מצד שני הצדדים, אם הוא אוכל בשישי א"כ הוא מחשיב את השישי יותר מן השביעי, זה לא רק שהוא מזלזל בשביעי אלא הוא מחשיב את השישי יותר מן השביעי, זה עומק האיסור אכילה.

ובדקות יותר - בפרט ששייך שכבר יהיה בו את ההארה של תוספת שבת שזה בזמן מנחה קטנה ובפרט משעת פלג המנחה שזה שעה ורבע קודם סוף היום, שהרי הגמ' אומרת בסדר הזמנים שהיה ביום שישי דמעשה בראשית - מתי נברא אדם הראשון וכו' ובזמן של אמצע שעה עשירית - שזה הזמן של פלג המנחה - זהו זמן האכילה שהוא אכל מעץ הדעת, וא"כ, זה זמן שראוי להיות בו תוספת שבת, ובמקום להוסיף אותו לשבת, הוא משייך אותו דייקא ליום השישי כמו שנתבאר.

כל זה א"כ, ביאור מעט לפחות להבין, שהפגם חל ביום השישי עצמו, בו חל מציאות של פגם בכח ה'שש' עצמו.

מהות ה'דבר והיפוכו' שבשש

ויסוד המציאות של 'שש', כידוע יש את ה'שש' שהוא מספר בסדר המנין שזה מדרגת יום השישי, אבל במדרגת מקום זה צורת רבוע שיש בו שישה צדדים, מזרח, מערב, דרום, צפון, מעלה ומטה, וכמו שחידדו רבותינו, זה לא רק הגדרה שיש במקום ששה צדדים, אלא מונח בו שלכל דבר יש בו 'דבר והיפוכו', היפך המעלה - מטה, היפך המזרח - מערב, היפך הדרום - צפון, כל אחד מהם הוא הפכי לזול-

הוא ושמו אחד, היה הוא ושמו לבדו, וכשנעשה מציאות של בריאה נעשה תוספת על מציאותו יתברך שמו.

זוהי תפיסת ששת ימי המעשה ותפיסת שבת, בשבת מתגלה לה 'שמה דקודשא בריך הוא', כשמתגלה ה'שבת' מתגלה 'הוי"ה לבדו', וכשמצד תפיסת השבת מתגלה תפיסה של ששת ימי המעשה, אז מתגלה שכל ששת ימי המעשה הם תוספת על אמיתת המצאו כביכול, זוהי התפיסה של ששת ימי המעשה מצד השבת.

אבל התפיסה של ששת ימי המעשה מצד עצמם שזה התפיסה של שש, תפיסה של ששה צדדים, היא תפיסה של דבר והיפוכו, היא תפיסה של דברים המתנגדים זה לזה, זה מקום ה'אלה', זה מקום הקללה.

ובעומק יותר, כידוע מאד דברי חז"ל ששטנו של עשיו הוא יוסף, יוסף נקרא יוסף מכח שתי לשונות, או מלשון "אסף ה' את חרפתי" או מלשון "יוסף ה' לי בן אחר", ולשון זה הוא לשון של תוספת, וכפשוטו ה'יוסף לי ה' בן אחר' זה תוספת שמתחסת לבנימין, וודאי - אבל בעומק, יוסף מגלה שכל מציאות הבריאה היא תפיסה של תוספת, לא שהוא נקרא יוסף אלא העומק של התפיסה של 'יוסף ה' עליכם ככם אלף פעמים' היא שכל הבריאה כולה אינה אלא תוספת על אמיתת המצאו, זוהי תפיסת מדרגת יוסף.

משיח בן דוד - הוי"ה, משיח בן יוסף - תוספת

וכידוע, במדרגת תרי משיחין משיח בן דוד ומשיח בן יוסף, משיח בן דוד מגלה את אמיתת ההוי"ה, ומשיח בן יוסף בא לגלות שכל הבריאה אינה אלא תוספת על אמיתת ההוי"ה, ובעומק - לכן צריך תרי משיחין, אם אין גילוי של הוי"ה א"כ לא שייך גילוי מהו התוספת, עד כמה שיגלו לי מהו ההוי"ה אז שייך שיגלו לי מהי המציאות שהיא תוספת.

אלו הם ה"תרי משיחין", גילוי ההוי"ה שזה יהודה אותיות הוי"ה-ד' כדברי הגמ' בסוטה כידוע, הוא מגלה את עצם אמיתת היותו, זה משיח בן דוד, ומשיח בן יוסף בא לברר מהו התוספת מכאן ואילך אחרי שגילינו את ההוי"ה, זה עומק נקודת הדבר.

ולכן אם משיח בן יוסף בא לפני משיח בן דוד, כמו שמ-בואר בסוגיא בסוף סוכה, יש חשש שהוא יהרג, כלומר, עד כמה שזה תוספת לעצמו, א"כ זה שורש חטא עץ הדעת שזה מקום ה"ביום אכלך ממנו מות תמות", אבל עד כמה שהתוספת נגלית אחרי שיש מציאות של הוי"ה, זה גופא מה שיש למשיח בן יוסף קיום, כי מתגלה התוספת על ההוי"ה שהוא אמיתת המצאו.

סעודת לווייתן - סעודה של תוספת שבת

זהו תוספת דתיקון שהיא בהבחנה של סעודת לווייתן מלשון "הפעם ילווה אישי אלי" כמו שהאריכו רבותינו - בגר"א ועוד - סעודת לווייתן זה סעודה של 'תוספת שבת', זהו הסעודה שאילו אדם הראשון היה אוכל מעץ החיים הוא

ולכן 'מלאכים מלווים לו לאדם' שזה ה'עושה שלום במ' רומיו', זה האור שמאיר בשבת קודש, השלום שבמרומיו מתגלה בשבת קודש שהיא מעין העולם הבא, מתגלה בה מעין השלום העליון, זה ההגדרה של שבת בקצרה ממש.

ומ"מ א"כ, זה עומק ההבדל אם אוכלים במדרגת ה'אלה' לבין אם אוכלים במדרגת 'ואלה', אם אוכלים במדרגת ה'אלה', זה קללה, וזה הקללה שנתקלל אדם, זה הקללה שנתקללה חוה וזה הקללה שנתקלל הנחש.

אבל אם אוכלים במדרגת 'ואלה' שהאכילה היא במדרגת צירוף לשבת קודש, נעשה אופן של מציאות של שלום.

ובעומק, ההגדרה שזה שלום ברור להמתבאר כמו שחי-דדנו, שמדין האכילה של יום שישי בתיקון זה אכילה מדין תוספת שבת, זה לא אכילה של 'אלה', של קללה, אלא זה אכילה של בחינת שבועה, של מדרגת השבע, של יום השביעי שזה שבת קודש, ואז מתגלה הממוצע שבמקום ה'אלה' שפוסל את הראשונות, מתגלה ה'ואלה' שמוסיף על הראשונות, ומצד כך, כל נקודה היא איננה מתנגדת לדבר אלא היא תוספת על הדבר.

השייכות בין 'שבת שלום' לדין תוספת שבת

זה עומק ההבדל בין מציאות המלחמה למציאות של שלום, במציאות המלחמה שהיא מציאות של שש כפשוטו - כל מציאות יש לה את הדבר ויש את נקודת הפכו והם מתנגדים, ואז נעשה מציאות של מלחמה, אבל במדרגה של שביעי, של 'שבת וינפש' שיש דין של תוספת שבת, מתגלה גלה שכל דבר שהוא זולתי, הוא לא מתנגד אלי אלא הוא תוספת על ההוי"ה שלי, זה נקרא תוספת שבת, מה שיש דין של תוספת שבת ומה ששבת נקראת שלום זה לא שני דברים נבדלים זה מזה, אלא בעומק הם היינו-הך, עד כמה שכל אחד יש לו מציאות כפשוטו, א"כ הכח הזה מתנגד אליו, אבל עד כמה שיש את עצם מציאות ההוי"ה, כל שאר הכוחות נוספים על אותו דבר, זה נקרא 'תוספת שבת', זהו 'ואלה' מוסיף על הראשונות, כל מה שנעשה זה באופן של תוספת, כלומר שמעבר להוי"ה הפשוטה יש עוד כח, הוא לא סותר אליו, הוא לא מתנגד אליו, אלא הוא נעשה תוספת על הדבר עצמו, והרי שכאן מונח עומק המדרגה של מציאות השלום.

הגילוי שכל הבריאה תוספת על מציאותו ית"ש

והתוספת הזו אם היא מתגלה כראוי, היא מגלה בעצם שכל הבריאה כולה היא בסוד תוספת, מה שנאמר ביום השביעי עי' "ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה", היה שביתה, ואם זה שביתה א"כ אין אלא את הקדוש ברוך הוא לבדו, וא"כ, מהו הגילוי של כל הבריאה כולה? - כל הבריאה כולה היא כביכול תוספת אליו יתברך שמו, קודם שנברא העולם היה

ודייקא מה שנאמר בו 'עשוי וגמור' זה כשהוא יצא לאויר העולם שהוא היה כבר שעיר כמו האדם המבוגר שיש לו שערות, וכמובן - כפשוטו זה מצד נקודת הקלקול שבדברים שהוא נראה כאדם מבוגר, אבל בעומק, הוא מגלה שהשערות עצמם הם אינם תוספת אלא הם עצם ההויה.

כח הנפילה של ה'שש' שבעשיו וכח הנפילה של הז'

ומכל מקום, כדברי הגמ' הידועים בפרק יש נוחלין שהגמ' אומרת על הפסוק "ועיני לאה רכות" שלאה היתה יושבת על פרשת דרכים והיתה שומעת שהיו אומרים גדולה לג' דול וקטנה לקטן, רחל ליעקב ולאה לעשיו, כלומר - לאה שייכת למציאות של עשיו, עד שנשרו ריסי עיניה וכו' והיא זכתה להיות בחלקו של יעקב.

אבל העומק שבדברים הוא - ברור הדבר - אלה אותיות לאה, כלומר שתפיסת לאה, כאשר היא מתגלה מצד הנפילה שהיא שייכת לעשיו - שם נמצא מקום המיתה, וכמו שמ' פורש הרי בקרא בסוף פרשת וישלח על מלכי אדום 'וימת' לוך - וימת? - מה שהקב"ה מלך על עולמו זה היה בשבת קודש שאז מתגלה עיקר המלוכה - 'שבת המלכה', ומה שמצד הקדושה שבת זהו מלוכה המתקיימת, היפך מלך - כה המתקיימת מתגלה בז' מלכי אדום שמתו שזה מלכים שאינם מתקיימים, שזהו ה'וימלוך - וימת' שנאמר בז' המלכים שמתו.

כלומר, מה שעשיו מגלה - שלא רק ששה הם אלה שמתים אצלו מצד מדרגת ה'ששה' אלא גם ה'שבעה' מתים עצלו.

זה מה שמתגלה בעשיו ולאה, מצד החלק של לאה ששייך לעשיו זה הגילוי שה'ששה' הם אלה שמתים, לאה-אלה ו' פעמים ו', זהו לאה בחלקו של עשיו, זה הגילוי שהששה מתים.

ה'עשוי וגמור' דעשיו - הקליפה של שבת קודש

אבל הגילוי של עשיו עצמו למעלה ממה שלאה היתה ראויה להיות אשתו, הוא הגילוי של שבע המלכים שמתו, זה בחינת שבת קודש שמתגלה בה ה'עשוי וגמור' - 'כאילו כל מלא' - כתך עשויה' מצד הקדושה, ועשיו הוא הקליפה של ה'כאילו כל מלאכתך עשויה' של שבת קודש מציאותו של עשיו עומד דת כנגד כך שהוא 'עשוי וגמור' מצד המציאות של הקלקול. כנגד ה'כילה כל מלאכתו ביום השבת' עומד מציאותו של עשיו שהוא עשוי וגמור.

ומצד כך, הוא לא רק 'אלה' שפוסל את הראשונות, אלא גם ה'ואלה' במקום שזה יהיה מוסיף על הראשונות, הוא מגלה שמקום התוספת שזהו המקום של השער, מתגלה בו בדיוק הפוך, שגם ה'ואלה' הוא פוסל, גם בכניסה למהלכי השבע הוא ג"כ פוסל אותם, זהו קלקולו שלו עשיו.

מה שמצד הקדושה יש את האכילה של ערב שבת קודש של עץ החיים ואת האכילה דקלקול של עץ הדעת כמו שכבר הוזכר, מה שנאמר שיעקב נתן לעשיו לחם וניזד עדשים "ויאכל וישת וגו' ויבז עשו את הבכורה", כלומר שיעקב נתן

היה חי לעולם, שהאכילה מעץ החיים זה היה סעודה של תוספת שבת כמו שנתבאר בראשית הדברים, זה נקרא סעודת לוותין מלשון 'ילוה אלי', כל דבר שנלווה למשהו אחר הוא נוסף עליו, הוא תוספת על גביו, זהו לשון 'ילוה אישי אלי' ולכן היא נקראת סעודת לוותין.

עשו ויוסף - דבר והיפוכו

ומכל מקום, זה כחו של יוסף שהוא שטנו של עשיו, כלומר, יוסף ועשיו הם דבר והיפוכו כידוע, עשיו נקרא עשיו מלשון עשוי וגמור ויוסף הוא מלשון תוספת, וא"כ זהו דבר והיפוכו ממש, עשיו שהוא עשוי וגמור א"כ יש כאן מצידו הויה מו' חלטת, אבל יוסף מגדיר את התפיסה שהכל זה תוספת על מציאות הדברים, עד כמה שעשיו מצייר את עצמו כ'עשוי וגמור' הוא מצייר את עצמו כהויה גמורה לעצמו, זה כל הויותו, ויוסף מגלה שאין הויה גמורה בבריאה וכל הבריאה היא איננה אלא מציאות של תוספת.

מה שעשיו מוגדר כעשוי וגמור, זה לא רק שהוא מגלה שהוא עשוי וגמור, אלא הוא מנסה לצייר תפיסה של 'עשוי וגמור' בבריאה, ותפיסה של 'עשוי וגמור' היא היפך מתפיסה של תוספת.

וכמובן, יהודה כנגד עשיו זה מצד הקדושה עצמו, ההויה האמיתית מול ההויה של שקר של עשיו, אבל הכח המתנגד שהוא המגלה את הטעות שבעשיו זה הגילוי שכולו תוספת ואין לו מציאות של הויה לעצמו שזה מכחו של יוסף.

גילוי ה'עשוי וגמור' דעשיו בשערות שהם תוספת

ולכן דייקא עשיו נקרא 'איש שעיר' - יש את הרמ"ח איברי ש באדם שהם איברים גמורים, והכח שמתגלה בעיקר באדם שהוא מציאות של תוספת - זה מתגלה בשערות ובצפרניים של האדם, שבשני הדברים הללו מתגלה בעיקר כח התוספת שבאדם, יש את המהלך של הצפרניים שזה מהלך לעצמו שזה מתגלה בבחינת אשתו של משה צפורה מלשון של צפרניים, אבל ביחס של השערות עשיו הוא הגילוי של התוספת בצד של השערות, עשיו שהוא התפיסה של עשוי וגמור מחד ומאידך הוא נקרא 'איש שעיר' זה גופא העומק של הדברים, כי הרי בשערות מתגלה שכו' לו תוספת [-] ולכן דייקא מצד הקלקול כתוב אצל יוסף שהוא היה מסלסל בשערו, שמדין ה'יוסף' שבו הוא היה מסלסל בשערו, כי השערות אינם אלא תפיסת תוספת], וא"כ, מתגלה מצד הקלקול של עשיו שמה שזה גלוי וידוע שהשערות אינם אלא תוספת, הוא גם מגלה בהם שהוא 'עשוי וגמור'.

וכמובן, יש אופן של 'עשוי וגמור' שמתגלה בשערות מצד התיקון שלא מורידים אותם שזה המהלך של נזיר, וזה יוסף שנאמר בו מצד אחד 'ולקדקוד נזיר אחיו', אבל מ"מ ההגדרה שנמצאת בעשיו היא שהוא מגלה את ההויה של עלמא דשיקרא, וזה דייקא מתגלה בשערות שכל עצמותם אינם אלא תוספת ואפילו הכי עליהם הוא מוגדר 'עשוי וגמור'.

לא תהיה באופן של 'לא תגעו בו' דקלקול שהיה בעץ הדעת, שהרי בהר סיני הם נצטוו לא לגעת - 'כל הנוגע בהר מות יומת' שזה התיקון של ה'לא תגעו' דקלקול שזה האיסור נגיעה שהם הוסיפו, כאן הנגיעה היא לא באופן של תוספת אלא היא הופכת להיות מעיקר הציווי.

אבל יתר על כן, ב"הוסיף משה יום אחד מדעתו" הוא מצרף את ה'שישי' ואת ה'שביעי', הוא מצרף את מדרגת ה'לכו' ע בשבת ניתנה תורה יחד עם 'יום השישי', הוא מצרף את השישי והשביעי.

מדרגת ודברת 'בם' שבגימטריא 'ואלה'

ובעומק יותר, להבין ברור - הרי בני ישראל הלכו במדבר מ"ב מסעות, כלומר, מתגלה מ"ב מסעות שזה לא באופן של 'אלה' אלא זה המדרגה של 'ואלה' שבגימטריא מ"ב, זה העומק שמתגלה ביציאה ממצרים.

ולפי"ז בהקבלה למה שהוזכר בשיעור הקודם בשורשי הא-ל שאחד מהשורשים הוא הצירוף של ה'אלב"ם', ועי-קר הגילוי של ה'בם' זה ה'ודברת בם' ולא בדברים בט-לים, ברור לכל בר-דעת - התורה ניתנה במדבר בבחינת 'בלכתך בדרך' כמו שכתוב במצות תלמוד תורה 'בשבתך בביתך ובלכתך בדרך', כלומר שמצד מה, היא ניתנה במ-דרגת 'בלכתך בדרך', ומצד המדרגה של דרך, הם אלו המ"ב מסעות שהם הלכו במדבר, ושם ניתנה התורה.

זה העומק של הציווי שנאמר 'ודברת בם', כאשר ה'אל' הוא מצד התיקון, א"כ הוא שייך ל-אל-בם א"כ זה לא בבחינת אל של 'אלה', פוסל את הראשונות, אלא זה 'ואלה' מוסיף על הראשונות 'ש'ואלה' בגימטריא מ"ב, זהו ה'אל-ב"ם', מתגלה ה'ודברת בם', ולא בדברים בטלים.

זה הצירוף של ה'שישי' וה'שביעי' שהוזכר לעיל, הרי יש מדרגה של 'אלה' ויש מדרגה של שבועה, ש'אלה' זה מד-רגה של ששה ושבועה זה שבעה.

הממוצע בין הששה לשבעה הוא ה'ואלה' - שהוא ששה פעמים שבע, הוא הממוצע בין שניהם שהוא ה'מוסיף על הראשונות' בסוד תוספת של קדושה, זה מדרגת בני יש-ראל כאשר הם נמצאים במדרגת יציאת מצרים.

וה'אלה' שנפלו עוד ב'אלה אלהיך ישראל' זה מצד מדרגת השישי של הנפילה שלא נצטרף לשבע, זה ה'אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים', כלומר, שכל היציאה ממצרים לפי"ז, היא לא במדרגת מ"ב - 'ואלה', אלא במ-דרגת ל"ו - אלה, זה 'אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים'.

כאשר מתגלה השורש העמוק של מציאות ה'אלה', מת-גלה שבמקום שיהיה 'שבועת האלה' דקלקול שנאמר בסוטה שזה ה'עלובה כלה שזינתה תוך חופתה' בבחינת סוטה, מתגלה ההיפך, ה'אלה' תיקון שמצטרף לשבועה, זה ה'ואלה' שמוסיף.

לו את האכילה ששייכת לעץ הדעת, זה האכילה שהוא נתן לעשיו, והוא הרי נתן לו את זה דייקא, ביום מיתתו של אב-רהם, כלומר, מצד המיתה שבאברהם, זה מה שלקח עשיו לחלקו, ולכן הוא אמר "הנני הולך למות ולמה זה לי בכורה", כלומר, כי היה כאן את נתינת כח המיתה שבאכילה, היא זו שניתנה לעשיו מכחו של יעקב אבינו, משא"כ אצל יעקב - "יעקב אבינו לא מת, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים".

והגילוי הזה, א"כ, שמתגלה בחלקו של עשיו הוא הגילוי של התנודה שצריכה להיות - 'ואלה, מוסיף על הראשונות', מצד נקודת התיקון של עץ החיים, היפך כך הוא אוכל מעץ הדעת טוב ורע שבו נאמר "ביום אכלך ממנו מות תמות", זוהי מציאות אכילתו.

והרי חז"ל אומרים על הפסוק "ויבוא עשיו מן השדה והוא עיף" - חמשה עבירות עבר באותו היום של מכירת הב-כורה, והעבירה השישית היא מכירת הבכורה, והעבירה השביעית שמתגלה [- ובעומק, זה לא מצידו -] זה נטילת הברכות שלקחו ממנו, הוא המציאות של ה'שביעי' שמתגלה כאן, מקבילים מכירת הבכורה של ה'שישי' ונטילת הברכה שבי'שביעי' - זהו מה שחל במעמקי מציאות הקלקול בחלקו של עשיו, זה ה'אלה' אותיות לאה, לאה דקלקול שהיתה שייכת לעשיו.

פרשת דרכים - תפיסת ה'שש'

וזה מה שמונח במה שמבואר בגמ', שהיתה יושבת בפר-שת דרכים, כל 'פרשת דרכים' זה מקום שאפשר ללכת לשני צדדים, אבל, זה לא רק שאפשר ללכת לשני צדדים אלא זה התפיסה של ה'שש' - דבר והיפוכו - זו ההגדרה של פרשת דרכים, בבחינת "אם השמאל ואימינה ואם הימין ואשמאילה" שזה פרשת דרכים שיש בה את ב' האפשרויות ללכת בשני צדדים הפוכים זה מזה, זה עומק ההגדרה שנק-ראת פרשת דרכים.

ומצד התפיסה הזו, לאה שייכת לעשיו זה הלאה של ה'אלה' דקלקול שהיא שייכת לעשיו, וזה השורש של ה"אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים" מצד שורש נקודת הק-לקול, היפך ה"ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה", זה חלקו של עשיו שחל בו מצד נקודת ה'אלה' שבבחינת הששה של מהלכי הקלקול שנתבאר.

ויתר על כן, כמו שנתבאר הוא במהלכי ה'ואלה' - שהוא מקלקל גם את מדרגת ה'ואלה' של הששה, זה ה'עשיו וגמור' שמצד חלקו של עשיו.

ה'שישי' וה'שביעי' במדרגת מתן תורה

וכנגד כך בישראל, כדרשת חז"ל על 'יום השישי' שכל העו-לם עומד ותלוי ביום השישי בסיון של מתן תורה, ולהבין עמוק - כפשוטו היינו שביום השישי ניתנה תורה, אבל, הרי 'משה הוסיף יום אחד מדעתו' כמו שאומרת הגמ' בשבת בסוגיא דמתן תורה, שמשה במה שהוא הוסיף יום אחד מד-עתו הוא בא לתקן את אותו מציאות של תוספת, שהתוספת

דרוש חסדים וגבורות

והנה ביסוד דז"א יש מקום לקבל כללות ה"ח כי לכן נקרא כל כנודע כי הם ה"ח כל א' כלול מ'י הם כ"ל: כאמור לעיל שיש חילוק בין החסדים העליונים לבין החסדים התחתונים, העליונים התפשטו בהארנתן לצדדים, לעומת החסדים התחתונים לא התפשטה הארתן לצדדים, אלא יורדים ענפיהם^ג במרוצה ליסוד.

ומש"כ שביסוד דז"א יש מקום לקבל כללות ה"ח, היינו מצד שהיסוד הוא עיקר בחי' ז"א שיש בו שורש לקבל כללות ה"ח, ולכן ביסוד דז"א דייקא יש בו בחי' זו.

הם כ"ל: והיינו דנהי שיש בו מקום לקבל כללות ה"ח, מ"מ הם חלוקים לכ' ול', כי העליונים הם שנים והתחתונים הם שלושה, כלומר אע"פ שעם החסדים העליונים יש את שליש העליון דחסד הת"ת, ועם החסדים התחתונים יש רק ב' שלישי ת"ת התחתונים, וא"כ הם לא ב' לעומת ג', מ"מ אזלינן בתר רובא. ויתר על כן יש לומר שהחשבון מדויק כפי שיבואר להלן בדב"ר הרב^ב שהשליש הראשון של הת"ת בקע את הסיתום, ודו"ק.

והנה לא ירדו רק ב' חסדים וב' שלישי המגולים ובירידתן שם יורדין בתחתית היסוד מכח ההכאה והמרוצה ונשאר מקום של ב"ח העליונים ושליש א' של חסד פנוי וחלל בעליונו של יסוד: כלומר אע"פ שהחסדים העליונים לא ירדו מחמת הסיתום וא"כ נשאר מקומם המיועד ביסוד פנוי, והיה ס"ד לומר שהחסדים התחתונים ירדו למקום המיועד של החסדים העליונים, ואינו כן, אלא הם יורדים עד לתחתית היסוד, וממילא נשאר מקום המיועד של החסדים העליונים ביסוד פנוי.

וחלל בעליונו של יסוד: כנודע היסוד נקרא 'כל' מסיבת היותו כולל את כל המדרגות העליונות, ואינו מדרגה לעצמו. כל כוחו של היסוד הוא בחי' הכללות שבו, כלומר בחי' כח הכללות היינו שכולל בתוכו את האור של אחרים, ואין לו אור של עצמו כבכל מדרגה שיש בה אור של עצמה. ומאידך אינו כהמלכות שנאמר עליה 'דלית לה מגרמא כלום', והיינו כי היא מקבלת מכולם בסוד 'כל הנחלים הולכים

אל הים', בסוד 'מקבל', לעומת כך היסוד אמנם אין לו אור של עצמו אבל אינו מדין דלית ליה מגרמא כלום, אלא מהותו הוא לחזור ולכלול את כולם, כלומר הוא כללות כולם יחד, ואינו בסוד 'מקבל' אלא הוא כח כללות.

ומתחדש שבמקום היסוד נעשה מציאות של 'חלל', והיא נקודה עמוקה. והיינו דהנה 'חלל' בלשון תורה הוא 'מת', ובחי' 'מת' שהוא מדרגה של חלל מתגלה בחי בכמה אופנים, או מצד הפסולת שיוצאת ממנו שהוא בחי' מקום המוות שבו, או בחי' שערות וצפורנים שאין בהם חיות ויש בהם צד של מיתה, או מצד מה שאות ברית קודש נקרא איבר חי או איבר מת, וכן ענין פגם שז"ל שזה כאילו הורג את בניו, ובחי' אלו זולת שערות וצפורנים הם בסוד בחי' החלל שנעשה ביסוד, מחמת שלא ירדו החסדים העליונים ולכן נשאר מקום חלל ביסוד.

והנה תכף אחר צאת החסדים קודם שי-חזרו לעלות יוצאת גם ה"ג מיסוד אמא: החלוקה היא שה"ח שייכים לז"א וה"ג שייכים לנוק', ואמנם היסוד נותן לנוק' את הה"ג, אך יש צורך של הארת החסדים בגבורות כדי למתקם, ולכן קודם שעולים החסדים מיסוד ז"א יורדות הגבורות מי-סוד אמא כדי שאז החסדים ימתקו אותם.

ועיין בש"ש^ג שכתב על מש"כ הרב שבי-סוד דז"א יש מקום לקבל בו ה"ח לכן נקרא כל, שאין להקשות שהרי יש מקום ליותר כי הרי יורדים לשם גם ה"ג עם ב"ח ושליש. ועומק השאלה היא כי מהותו הוא 'כל' ובהכרח שיש בו מקום לקבל גם את הה"ח וגם את הה"ג. ותירץ שהחסדים אין עצמותם יורדים אלא רק הארתן^ה כדי למתק הגבורות היורדות לנוק' לצורך בנין גופא, ולעולם החסדים עצמם נשארים בדעת דז"א, לעומת כך הגבורות הם הענפים עצמם שיורדים, אולם שורשם גם של החסדים וגם של הגבורות נשארים בדעת דז"א.

ביאור עומק דבריו הוא, כאמור, ה"ח יסודם שייכים לז"א, לעומתם הה"ג יסודם שייכים לנוק', אלא שהם עוברים דרך הז"א לתתם לנוק', ועוד כדי למזגה ולמת-

ג "כי ימצא חלל באדמה".

ד אות ח' ד"ה "מ"ש רבינו שביסוד יש בו מקום." ה ועיין להלן שהוא לכאורה סתירה מדבריו שכתב לעיל באות ו'.

א כפי שהתבאר לעיל בדברי הש"ש ועוד יבואר להלן.
ב ובדברי הרש"ש.

קה ע"י החסדים שבז"א.

לפ"ז נבין, כבר הוזכ"ל שב' חסדים הרא-שונים ושליש חסד דת"ת לא ירדו כלל, אלא עצמותן נשאר בסיתום ביסוד אמא והארנתן מתפשטת לצדדין לתרין כתפין למקום הידים, ושליש ראשון חסד דת"ת נשאר במקומו מדין צדדים. ולעומת כך הב' חסדים השניים וב' שלישי חסד דת"ת ירדו למטה, והנה שם ביאר הש"ש ליישב הקושיא מדוע יש צורך למתק הגבורות שוב בקונה הכל הרי כבר נתמתקו בק"ש בפ' והיה. ותירץ וז"ל, "וי"ל והוא שהנה נודע מ"ש רבינו בשכ"ג פ"ו איך יש בחסדים 'שרשים' וענפים' והארת הענפים יע"ש, ובשער הכונות שם כתב רבינו שמה שמתמתקים החו"ג בפר' והיה הם הארת החסדים יע"ש, קחנו משם, וא"כ נמצא השתא שבק"ש הוא מתוק החו"ג בבחי' הארת הענפים ובקונה הכל הוא הענפים עצמם היורדים ביסוד, אבל שורש החו"ג נשארים לעולם בדעת ואינם יורדים ל-סוד".

והנה דבריו כאן לכאורה סותרים לדבריו כאן באות ח', כי באות ו' משמע שהענפים עצמן יורדים ליסוד ורק השורש נשאר למעלה, ובאות ח' כתב שרק 'הארתי' הענפים יורדים.

והיינו שמתבאר באות ו' שיש ג' מדרגות שהם 'שורשים' 'ענפים' ו'הארת הענפים', השורשים נשארים למעלה תמיד בין של החסדים בין של הגבורות, וב' חסדים עליונים ושליש עליון חסד דת"ת מתפשט שט רק הארתן לצדדים, והענפים עצמם של הב' חסדים של נו"ה וב' שלישי חסד תחתונים דת"ת יורדים ליסוד. ולעומת כך באות ח' מתבאר שגם החסדים התחתונים רק 'הארתי' הענפים מתפשטת ולא הענפים עצמן.

וליישב הדבר נראה שהם ב' שלבים בהתפשטות החסדים התחתונים, השלב הראשון הוא שהחסדים התחתונים ירדו, והיינו שאז הענפים עצמן ירדו וכמש"כ באות ו', לעומת כך כאשר הם עלו בסוד אור חוזר, אז כל מה שנשאר ביסוד הוא רק 'הארתי' הענפים. ולעומתם הה"ג ירדו עצמותן ב-סוד כדי להינתן לנוק'.

אמנם נמצא ששונה 'הארתי' הב' חסדים עליונים ושליש עליון דחסד דת"ת שמתח-

ו באות ו'.

לה רק הארתן התפשטה לצדדים ולעולם לא התפשטה עצמותם ולא ענפיהם, לעור מת כך הב' חסדים תחתונים וב' שלישי תחתונים חסד דת"ת שקודם ירדו עצמות ענפיהם כנ"ל, אע"פ שעלו חזרה ואז נשאר ביסוד רק הארתן, מ"מ היא הארה שיש שם רושם של עצמות הענפים שהיו שם קודם, ודו"ק.

לסיכום נמצא שהם ד' שלבים: א- 'הארת' החסדים העליונים לצדדים, ב- ירדת ענפי פים 'עצמם' של החסדים התחתונים ביסוד, ג- עלייתם של החסדים התחתונים בסוד אור חוזר וממילא נשאר ביסוד רק 'הארת' הענפים, ד- ירדת עצמות הענפים של הגבורות לנוק', ולא שורשן כי שורש גם של החסדים וגם של הגבורות לעולם הם נשארים בדעת דז"א.

כל ענף בעומק הוא, מלשון נופו נוטה, ע-נף-נוף. והיינו שהעצמות מאירה בענף, והיינו שבירידה של החסדים התחתונים בסוד אור ישר, היינו שאור העצמות שלהם מאיר בענפים ומכח זה יורדים הענפים עצמם במרוצה ליסוד, והיינו שיוורדים מדין הארת עצמות הענפים, אך כשהם עולים בסוד אור חוזר כבר נחלש האור של העצמות שבענפים, ואז עצמות הענפים עולה חזרה ואז נשאר ביסוד רק הארת הענפים, נמצא שכשהם חוזרים אינו מדין עצמותן שהאירה בהם אלא מדין הענפים. ולכן בעליה זו מתפשט הארת הענפים לצדדים, מדין ענפים, מחמת טבע הענפים שמתפשטים לצדדים, ודו"ק.

והיינו ששונה הארת הצדדים של החסדים העליונים שהוא מכח הסיתום ביסוד אמא מדין עצמות החסדים ורק מכח הסיתום שמחמת זה נעשה בחי' הכאה, התפשטה הארה לצדדים כנ"ל, לעומת הארת הענפים לצדדים של החסדים התחתונים בעלייתן, שגם ירדת עצמותן בתחלה אינו אלא ירדת הענפים שהאיר בהם שורש עצמות החסדים הנשארים למעלה, והיינו שההארה לצדדים הוא מחמת מהות הענפים בסוד 'נופו נוטה בחי' צדדים, וגם מחמת ההכאה שנעשה מחמת שירדו במרוצה ועלו באור חוזר כנ"ל.

והנה שם א"א להתפשט כי כבר יש שם ב"ח ושליש כנ"ל, וגם כי הם יורדות לצורך בנין המלכות הנבנית מן הגבורות

ז ועיין להלן שמתבאר שבעומק ע"י רושם זה נעשה המתקת הגבורות.

כמ"ש במקומו כי דעת של רחל נגד יסוד ז"א ונעשה מה"ג שירדו ג"כ ביסוד: והיינו שמחמת שא"א לגבורות להתפשט מיסוד אמא לז"א מחמת היות שם ב"ח עליונים ושליש, וציין הש"ש לעיין בשער ההקדמות.

ויתר על כן בירידתן לתתא ביסוד דז"א שכבר יש שם ב' חסדים תחתונים וב' שלישים חסד דת"ת, ומ"מ נכנסות הגבורות (היינו עצמות הענפים שלהן) ועצמות הענפים של החסדים עולים ונשאר שם רק הארתן כדי שיהיה לגבורות מקום. וישנם עוד טעמים נוספים לעליה, וכדלהלן.

והיינו שבעומק נעשה שם בחי' הכאה של הגבורות בחסדים, כלומר בחי' היסוד הוא 'משים שלום', והיינו כי אם היה מקום ביסוד לחו"ג אז היה מתגלה בחי' 'שלום' בין החסדים לגבורות, והוא בחי' יוסף מצד התיקון, ומצד זה יוסף הוא 'שטנו של עשו', כי עשו גימט' 'שלום' והיינו כי הוא הקליפה של השלום, ויש בו ניצוץ של שלום, ואמנם עיקר השלום צריך להתגלות ביוסף, ומחמת עשו אינו מתגלה ביוסף, ולכן מצד הקלקול נעשה ביוסף בחי' 'ולא יכלו דברו לשלום'. והשורש לזה הוא מה שמתגלה השתא ביסוד בחי' מחלוקת בין החסדים לגבורות שאינן יכולים להיות יחד, ולכן נשאר ביסוד דז"א רק הארת הענפים כנ"ל.

והנה ברדתן אל היסוד יורדות אחת לאחת מתחלה יוצאת גבורה עליונה שבכולם: בשורש השורשים יש ב' סדרים במה שירד מהעליון לתחתון, או החלק העליון שבו תחלה ואח"כ התחתון או להיפך, והוא החילוק בין העקודים לנקודים, בנקודים יצא העליון תחלה שהסדר הוא כתר חכמה בינה וכו', לעומת בעקודים יצאה המלכות ואח"כ יסוד וכו'.

וכאן מתבאר בדברי הרב שהסדר הוא כמו בעקודים מלעילא לתתא. ויתר על כן הסדר מתהפך כפי שמבואר מיד.

והוא גבורה שבחסד ואחריה גבורה שבגבורה וכו' עד גבורה שבהוד נמצא כי ברדת גבורה שבחסד ביסוד ז"א יורדת למטה מכולם והוא במקום שעומדת הוד חסדים דז"א כנ"ל ומתחברת שם הגבורה עם החסד דהוד וכן אחריה יורדת גבורה שבגבורות ומתחברת עם החסד דנצח ז"א וגבורה שבת"ת יורדת אחריה אח"כ במקום שעומדין ב"ש חסד דת"ת

ח כנ"ל בש"ש ובדבריו.

דז"א: העליון יורד למקום התחתון ביותר, ונמצא גם שאינו יורד למקום המקביל אליו לתתא, דאין הגבורה שבחסד יורדת למקום שהיה צריך לירד החסד העליון ביסוד ז"א, וכן אין הגבורה שבגבורה יורדת למקום שהיה צריך לירד החסד דגבורה, אלא הגבורה שבחסד יורדת לחסד דהוד שביסוד דז"א, והגבורה שבגבורה יורדת לחסד דנצח שביסוד דז"א, וכעזה"ד. וכאן מונח כל שורש התנועה של דבר והיפוךו, כו, דהיינו הגבורה שב'חסד' מתחברת עם החסד שביהוד' וכעזה"ד.

נחד, הוזכ"ל שנעשה הכאה מחמת שהב' חסדים תחתונים וב' שלישי ת"ת הגיעו במרוצה ולא הגיעו לתכליתם ומכח כך החסדים עולים, ויתר על כן ההכאה גרמה להתפצלות לצדדים, ועוד התבאר טעם נוסף שהתפשטו לצדדים מצד שהם 'ענפי פים' בסוד 'נופו נוטה בחי' צדדים, כנ"ל. והשתא מתבאר הבחנה נוספת לטעם ההתפשטות לצדדים, והוא כיון שירדו הגבורות מיסוד אימא לפני שעלו עצמות ענפי החסדים מתוך יסוד ז"א, ואז לא היה מקום לשניהם, ונעשה בהם הכאה שגורמם להתפשטות לצדדים. והיינו שאמ"נם הוא בחי' מיתוק שהחסדים ממתקים את הגבורות, אך מאידך בדקות הוא בחי' הכאה של הגבורות בחסדים כיון שאינם יכולים להיות שם יחד נעשה בטישו' וניצוצות"ם במקום היסוד, והגבורות דוחקים את עצמות הענפים של החסדים וגורמים להם לעלות ומתפשטים החסדים לצדדים, ואזי נשאר ביסוד רק הארת החסדים עם הגבורות כנ"ל בש"ש. ועוד י"ל שהבטישו נעשה מכח מה שהגבורות אינם יורדות למקום המקביל לקו שלהם למעלה אלא לקו ההופכי, ונמצא שאינם דומים זה לזה, ומטעם זה ג"כ החסדים שעולים הם עולים באלכסון, ודו"ק.

נמצאו ד' טעמים לעליית החסדים באלכסון:

- ט היינו כי הגיעו רק ליסוד ולא למלכות וחוזרים בסוד אור א"ס שחוזר למקורו.
- י כפי שמבואר בדברי מהר"ם שהוא בנין הכלים שנעשה או באופן של בטישו או מצד עביות האור שנעשה כלים.
- יא ניצוצות מצד כח ההולדה, ומאידך ניצוצות מצד מי רגלים, ובפרטות מתגלה בכרות שפכה שיש לו רק ניצוצות ואינו מוליד.
- יב ואמנם זה נעשה רק במקום חנייתן ביסוד כדמבואר להלן בדברי הרב, כי לפני כן היו זה ע"ג זה בין החסדים בין הגבורות, ורק בחנייתן התגלה בהם בחי' ג' קוין דתיקון.

א- הבטישו מחמת שירדו במרוצה ליסוד ולא הגיעו לתכליתם. ב- מה שהם ענפים, בסוד 'נופו נוטה'. ג- מה שהגבורות מכים בחסד דים ונעשה בזה ג"כ בטישו. ד- מה שהגבורות שירדו מיסוד אימא חונים ליסוד ז"א באלכסון. וגבורה שבנצח יורד אח"כ במקום שראוי אל חסד שבגבורה דז"א אע"פ שאינו שם כנ"ל וגבורה שבהוד (נ"א והוד שבגבורה) יורדת אחרון שבכולם במקום שהוא ראוי אל חסד שבחסד דז"א הגם שאינו שם, נמצא כי ב"ג עליונות שהם של ח"ג וב"ש גבורות תחתונים של ת"ת שכל אלו ברדתן ביסוד דז"א חנו שם ועומדים עם החסדים אשר שם ומתמ- תקים עמהם אך ב"ג דנ"ה ושליש א' דת"ת לא מצאו שם החסדים ולא נמתקו ונמצא כי בהיות עדיין החסדים למטה ברדתן קודם שיחזרו לעלות כבר המתיקו את הגבורות ג' פחות שלישי כנ"ל: והיינו דאז לא נעשה מי- תוק הגבורות ע"י החסדים כי לא ירדו שם, ורק הארתן התפשטה לצדדים במקום הכת- פין. ונמצא שהגבורות התחתונות שהם דנצח ודהוד ושליש גבורה דת"ת לא התמתקו ע"י הב' חסדים העליונים ושליש עליון דת"ת כי לו ירדו שם, והתמתקו רק הגבורות העליונות שירדו תחלה לתתא שהם גבורה דחסד וגבור- רה דגבורה וב' שלישים דגבורה דת"ת, ע"י ב' חסדים תחתונים וב' שלישים תחתונים דת"ת. וביאור הענין בעומק הוא, דהנה בסדר קומת הז"ת אז הת"ת והיסוד הם נקודת האמצע, אולם ביחסיות בין היסוד לתפארת, הם בחי' קו ימין וקו שמאל, תפארת נוטה לימין, ויסוד נוטה לשמאל.

בסוד 'והיה בית יעקב לאש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש'. והיינו כי ירדו ליסוד רק ב' חסדים וב' שלישי ת"ת התחתונים עם ה' גבורות, ויתר על כן הענפים של החסדים חזרו ועלו ונשאר שם רק הארתן, ועיקר מה שיש ביסוד הם גבורות, ומטעם זה היסוד נוטה לקו שמאל, למציאות של גבורה. והיינו שהגבורות העליונות שירדו ליסוד התמתקו ע"י החסדים שהם ב' וב' שלישי תפארת, והגבורות הת- תונות שהם ב' ושליש אחד לא התמתקו. ונמצא שהשליש שלא התמתק הוא שלישי תחתון דגבורה דת"ת, והוא תחלת מקום היסוד שמתחל מן הטבור, בחי' גבורה הנוטה

יג והיינו כי העליון יורד תחלה וא"כ ב' שלישים עליונים דגבורה דת"ת ירדו ראשונים ומצאו ביסוד הארת ב' שלישי ת"ת והתמתקו ושליש תחתון דגבורה דת"ת לא התמתק יחד עם גבורה דנצח וגבורה דהוד. אמנם בדברי הרב כתוב שבי שלישי ת"ת תחתונים התמתקו, ויש לעיין בדבר.

לשמאל, ודו"ק. לפ"ז נמצא בהגדרה כוללת שהנה"י של הגבורות אינן ממותקים. נמצא לפי מה שהתבאר לעיל שהיסוד שנקרא 'משים שלום' הוא שורש השלום, מתגלה רק כאשר החסדים ממתקים את הגבורות, וזה דווקא בב' גבורות עליונות וב' שלישי גבורה דת"ת, ולעומת כך הגבורות התחתונות ושליש גבורה דת"ת שאינם מתמתקות ע"י החס- דים, מתגלה שורש 'המחלוקת' ביסוד. אמנם כיון שכשירדו הגבורות העליונות ואז החס- דים התחתונים עלו ענפיהם מחמת שלא יכלו להיות ביסוד יחד עם הגבורות, ואז הגבורות מכים בחסדים כנ"ל, א"כ מתגלה שגם בבחי' השלום הזה אינו בשלמות, ואינו אלא העדר שלום, וא"כ מתגלה גם שם שורש המחלוק- קת, אך מ"מ עיקר שורש המחלוקת הוא במה שהגבורות התחתונות ושליש גבורה דת"ת לא התמתקו, שאז הם בחי' היפך השלום, שהוא סוד שורש הקלקול.

ובעומק קלקול זה אינו תחלת הקלקול, כי בשורש השורשים הרי שם ב"ן שהוא גבור- רות שהם אורות העינים שהיה בהם השבי- רה, התיקון נעשה ע"י שם מ"ה החדש, שהוא חסדים אורות המצח, והוא מתלבש ביסוד דעתיק שמתלבש ביסוד כל התיקון, נמצא כי מה שבסוגית החו"ג של הדעת הגבורות הת- תונות לא מתמתקות, נחסר בזה עיקר התיקון, ונמצא בזה צד מסוים של שם ב"ן שאינו מת- קן. כי שורש הקלקול היה מחמת פגם שז"ל דמלכין קדמאין שהוא בחי' אורות בלא כלים, שלכן נשתברו הכלים, וא"כ הגבורות שביסוד שלא מתמתקות אינו רק העדר 'מיתוק', אלא העדר תיקון של השם מ"ה שנעשה ע"י היסוד, ונמצא בזה שאין תיקון שלם של הבריאה, וכל עבודתינו הוא לחזור ולהאיר באותן גבורות ולמתקן, ודו"ק.

ובעומק מיתוק הגבורות העליונות אע"פ שתי- כף רדתן מיסוד אמא, הענפים של החסדים התחתונים עולים, וכל מה שנשאר ביסוד למתקן הוא רק הארתן, מ"מ ברדתן השאירו רושם של הענפים, והם מתמתקות ע"י רשימו זה.

ויש תועלת נוספת בירדת הענפים עצמן של החסדים, כי ע"ז נעשה 'עירוב' בין החסדים לגבורות בסוד 'מערב'י, ומתגלה סוד כללות החו"ג יחד, בסוד חיבור הענפים של החסדים והגבורות יחד. הוא סוד 'ערבה' שהיא גימט' 'רע', והוא בסוד התיקון בסוד תרין ביעין שנ- עשה תערובת של החסדים והגבורות, אמנם אם הוא מתגלה מצד הקלקול הוא בחי' 'ערב

יד שהוא בחי' או ביסוד או במלכות.

רב'. ואע"ג שמתחלה היו כלולים יחד במעוי דאמא, כי היו כלולין בסוד דעת עליון שהחוג מחוברי אהדדי מצד ששורשן אחד, מ"מ החי- דוש שמתגלה כאן שכאשר הם יורדים לתתא אחרי שנפרדו מונח בהן אופן של מיתוק, ובחי' המיתוק אינו רק בחי' 'בישומי' אלא גילוי של בחי' 'כלולין יחד בתערובת', שורש תיקון החו"ג, ודו"ק.

גם נמצא שאע"פ שהגבורות ברדתן לא ירדו דרך קוין רק זע"ז כנ"ל הנה בחניותן שם ביסוד נעשו בחי' קוין עם החסדים אשר שם דוגמתן שגם הם שם דרך קוין כנ"ל והרי הרויחו הגבורות ב' דברים א' שנעשו דרך קוין וא' שנמתקו ע"י החס- דים: אמנם גם החסדים היו זה תחת זה כי בתחלה רק כללות הפרצוף הוא בחי' ג' קוין אך הדעת עצמה החו"ג הם זה ע"ג זה. ותחלה החסדים העליונים התפשטה האר- תן לצדדין, ואע"פ שהתבאר שהוא שורש דשורש לקלול בחי' צדדים, מ"מ בנעלמות מתגלה בגניזו בהארת החסדים בחי' ג' קוין, בסוד התיקון. ואח"כ החסדים הת- חתונים אמנם יורדים במרוצה מדין יושר כנ"ל, אך מ"מ מחמת התפשטות ההארה של החסדים העליונים הושרש בחסדים התחתונים שורש לג' קוין, וכאשר יורדות הגבורות לאותו מקום שהיו הענפים עצמן של החסדים, ע"ז נעשה חוץ ממיתוק הג- בורות, בחי' תיקון של ג' קוין.

והיינו כי כאשר מתגלה שהחסדים והגבו- רות כל אחד לעצמו הוא בחי' 'מלחמה', אך כאשר מתגלה אופן של קוין, הוא בחי' המתקלא, והוא עומק אחדותן, שגם נת- מתקו וגם שנעשו דרך קוין בסוד התיקון.

בלשון אחרת והיינו הך הרי תחלת השבירה היה במלך הראשון שהוא מלך הדעת, ומצד כך הוא השורש שהיו בחד סמכא שלכן הייתה שבירה, כלומר בסוד הדעת שהחוג הם זה ע"ג זה, ואינן בסוד ג' קוין והוא העדר התיקון, ודו"ק.

והוא מה שיצא מאברהם ישמעאל ומיצחק יצא עשו, בסוד פסולת, היינו שהם גבורות בלתי ממותקות ונמצאות בעדר תיקון שורש הבריאה כנ"ל. ומצד יוסף שהוא בחי' השליש שלא התמתק הוא מה שנאמר ולא יכלו דברו לשלום.

לקבל את הסיכומים הקודמים, אנא בקש לכתובת bilvavi231@gmail.com

מילון ערכים בקבלה • התכללות

ולחיפך התכללות ימין בשמאל.

והתכללות נוספת, היא של תחתון בעליון, וכמ"ש בעץ חיים (שער מ, דרוש ג) וז"ל, תחלה היו התכללות העולמות, פנימיות תחתון בחיצוניות עליון, ועתה בשבת נכללו שוה בשוה, חיצוניות תחתון לחיצוניות עליון ופנימיות תחתון לפנימיות העליון, עכ"ל.

וכתב בשער הכוונות (דרושי תוספת שבת, דרוש ג) וז"ל, הקדמה אחת בענין התכללות והתעלות אלו באלו, הנה אין ראוי לך לחשוב כי כאשר אנו אומרים באיזה מקום שז"א עולה למקום אבא או הנוק' עולה למקום ז"א או ג"ר דבריאה בג' אחרונות של אצילות וכן כל כיוצא בזה, אל תטעה לומר כי העליון נשאר במקומו והתחתון עולה שם ועומד עמו, כי דבר זה א"א וכו', וצריך שתדע, כי אין כ"ז שיש עליה רק בבחינת הכלים בלבד, כי בתחלה עולה חיצוניותם ואח"כ עולה פנימיותם, אבל בחינת העצמות שבתוך הכלים אינו זו כלל ממקומו, עיי"ש בהרחבה שביאר דבריו ביתר ביאור.

ויש בחינת התכללות נוספת בתורת הרש"ש, שכתב בנהר שלום (לו, ע"א) וז"ל, ענין התכללות והתקשרות הי"ס זה בזה בענין העובי והאורך שנתחלפו ממה שהם למה שהוא עתה אחר התיקון, דהיינו שבספירת החסד שהוא זרוע ימין היה בו חג"ת נהי"ם בעובי מלבישים זה לזה, דהיינו חסד דחסד בפנים לכולם ועליו מלביש גבורה וחסד וכו' עד מלכות דחסד מלכות ליסוד דחסד וכולם זרוע ימין, וכן חג"ת נהי"ם דגבורה מלבישים זה לזה בעוביין וכולם עומדים בזרוע שמאל, עד חג"ת נהי"ם דמלכות מלבישים זה לזה בעובי, וכולם עטרת היסוד. ובעת התיקון אותם חג"ת נהי"ם דחסד נתפשטו בבחינת פרצוף ונעשו באורך ז"ת דפרצוף החסד, דהיינו חסד דחסד נשאר במקומו והגבורה דחסד הלכה לשמאל ונעשה ממנה זרוע שמאל דפרצוף חסד, ות"ת דחסד נתפשט בקו האמצעי ונעשה ממנו גופא עמודא דאמצעייתא דפרצוף חסד, הרי שחג"ת נהי"ם דחסד שהיו כולם מלבישים זה לזה בעובי נתפשטו באורך (ועיי"ש בהרחבה) וכו', נמצא כי החג"ת נהי"ם של החסד שהוא זרוע ימין של עתה הם מהחסדים דכל הז"ק שהיו מתפשטים לחסדים דחג"ת נהי"ם, עיי"ש בהרחבה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון.

ישנם כמה בחינות של התכללות, ושורשם התכללות הקוים ימין ושמאל, והתכללות תחתון בעליון.

כתב בעץ חיים (ש"ה, פ"ו) וז"ל, ודע, כי הרוח שהם י"ס, אינם כסדר הכלים, כי החסד של הרוח הוא בכלי הגבורה, וגבורת הרוח הוא בכלי החסד. וז"ס התכללות שמאלא בימינא וימינא בשמאלא הנזכר בזוהר ובתיקונים ע"ש, וכן בפרשת ויקרא, דף נד, ובסוף שה"ש בסוד הנקודות בפסוק יהי רקיע בתוך המים, עכ"ל.

ושורש הדברים בזוה"ק (ח"א, טז, ב) שאמרו, ויהי, רזא דחשך דאקרי אלקים, אור דאתכליל שמאלא בימינא, וכדין מרזא דאל הוי"ה אלקים, אתכליל ימינא בשמאלא ושמאלא בימינא. וזהו ביום ראשון, אולם ביום שני נעשה מחלוקת, כמ"ש (מו, ע"א) האי אור ביום ראשון וחשך ביום שני, ואתפרשו מיא, ומחלוקת הוה ביה, אמאי לא אשתלים ביום ראשון, דהאי ימינא כליל לשמאלא, א"ל על דא הוה מחלוקת. ועיי"ש (כו, ע"ב).

והתכללות זו כפשוטו ששמאל נכלל בימין, כמ"ש (שם, נו, ע"א) ימינא דקב"ה מניה מתערין כל נהירו כל ברכאן וכל חדו, ביה כליל שמאלא, כמה דאית בבר נש ימינא ושמאלא, ושמאלא אתכליל בימינא, וימינא הוא כליל כלא. ועיי"ש (פג, ע"ב. פד, ע"ב. וח"ב, רכג, ע"א. רלז, ע"א. רנו, ע"א. וח"ג, יז, ע"ב. מ, ע"א. קעה, ע"א. רעא, ע"ב). ויש בחינה שנכלליון ע"י קו אמצע, כמ"ש (שם, עג, ע"א) שם דבסטר ימינא, חם דבסטר שמאלא, יפת ארגוונא דכליל להון. ועיי"ש (קסב, ע"א. וח"ב, רנב, ע"א. וח"ג, קמב, ע"א. ורכח, ע"א. וזהר חדש, לו, ע"ב. וזהר חדש, מדרש הנעלם, ד, ע"א. ותיקונים, עה, ע"ב).

ופעמים שהימין נכלל בשמאל, כמ"ש (שם, ח"ב, קמח, ע"א) וכד אשתלים כסף (שהוא דרועא דימינא כמ"ש שם), כדין אתכליל בזהב שהוא דרועא דשמאל וכו'. ותכלת ירכא שמאלא ותולעת שני ורכא ימינא, ואתכליל בשמאלא וכו'. ושם (קנט, ע"ב) כד אתכליל ימינא בשמאלא, ונטיל שמאלא שמא דימינא, ימינא כליל בגויה שמאלא, שמא-א"ל, עיי"ש בהרחבה. ואמרו (שם, קסב, ע"ב) אם יזכון שמאלא אתכליל בימינא, ואי לאו ימינא אתכליל בשמאלא. ועיין שם (ח"ג, מג, ע"ב. קעו, ע"א). ופעמים הימין נכלל בשמאל בתיקון, כמ"ש בזוהר חדש (סג, ע"ב). וזהו ג' בחינות בהתכללות הקוים, שמאל בימין מכח ימין, וכן מכח קו אמצעי,

כדי לקבל את המילון מההתחלה, אנא בקש לכתובת bilvavi231@gmail.com

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון

bilvavi231@gmail.com

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים • הפצת ספרי קודש רח' דוד 2, ירושלים 02.502.2567

02.623.0294 • ספרי אברמוביץ רח' קוטלר, 5 בני ברק 03.579.3829